

(รูป พระพุทธชินราช)

หนังสือสอนอ่าน
กรมศึกษาธิการ

พระพททจริยา เต็ม ๑

สำหรับ ชั้น ประถม

พิมพ์ครั้งที่ ๕,๐๐๐ ฉบับ

ร. ศ. ๑๒๔

ปกผ้า ราคาคัดเล่มละ ๒๕ สต.

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษรวิทย์

บางขุนพรหม

๑ 04182 ๑.1

คำนำ

หนังสือ พระพุทธจริยา นี้ ได้แต่ง โดย สังเขปพอ
จะให้เด็ก ได้ รั้ พระพุทธศาสนา เป็น คำ วั เมื่อ
ใหญ่ โตจะได้ มี หน ทาง ข้าง หน้า ต่อ ไป คิด ไว้ว่าความรั้
เพียง นัก เรียน ประ โยศ ๑ เท่านั้น จะ ใช้ คำ ศัพท์ ที่ยากนัก
ก็ จะ ไม่ เข้า ใจ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้า จึง ต้อง ขอร้องต่อ ท่าน
นักปราชญ์ ราช กระวี ทั้ง หลายน ด้วย ถ้อย คำ ที่ กล่าว ในที่ นี้
ขุ ข้าง ห้วน ๆ คน ๆ ซึ่ง จะ ใช้ คำสูง หรือ ราชาศัพท์ ให้เต็ม ที่
นั้น ไม่ ได้ ด้วย ว่าเด็ก ยัง จะ เข้า ใจไม่ พอ บางที
บาง ท่าน จะ กล่าว ว่า ตรง นี้ ต้อง ใช้ คำ นี้ ๆ เนื้อ ความ ควร จะ ว่า
อย่าง นี้ ๆ นั้น ก็ จริงอยู่ แต่ ข้าพเจ้า ไม่ ประสงค์ จะ ให้ เด็ก
รู้ มาก เกินไป จน พ้น เผื่อ จึง กล่าว ถัด ๆ ให้ ง่าย ๆ ลง
แต่ ถึง กระ นั้น ก็ ดี ยัง คิดว่า ถ้อยคำ และ เนื้อ ความ ยัง สูง ๆ
เด็ก ซึ่ง ขุ ข้าง บ้าง ที่ เด็ก จะ ไม่ เข้า ใจนั้น คงจะมี มาก ทั้ง รูป
ภาพก็ เหมือนกัน ไม่ ใช้ รูปจริง ที่ จำ ต้อง มา เป็นแต่
หมาย ๆ นึก ๆ เท่านั้น พอ พื่อตา ให้ เด็ก จำ เรื่อง ได้ ง่าย

แต่ความพิสดาร ของ หนังสือ

เมื่อได้จำเริญ จำแนก ความ

ได้ แล้ว

เรื่องพิสดาร ที่เกี่ยวกับ หนังสือ

ก็ได้ มีอยู่ใน

หนังสือ ๓ เรื่อง คือ พระราชพงษาวดารพิสดารบ้าง

หนังสือ

พิมพ์อรรถาธิบาย เรื่อง ไบราณ ศักษา บ้าง

หนังสือ พระ ประถม

สมเด็จพระพุทธ ปี่ ๑๑๑ บ้าง

นั้น และ เป็น การ พร้อม เหยียง

อยู่ แล้วทุก อย่าง

หลวงประเสริฐ อักษรนิทัศน์ (พ) ปริญญา

สารบาญบอกเรื่อง

๑	คำบรรยาย	หน้า ๑
๒	คำเตือนสติ	๕
๓	บทที่ ๑ พระสัทธรรต บังเกิด จนออกบวช	๗
๔	บทที่ ๒ คำสอนของ พระพุทธเจ้า	๑๔
๕	บทที่ ๓ พระนิพพาน	๒๑
๖	บทที่ ๔ พระสงฆ์ จำกเป็น พระ อรหันต์	๒๓
๗	บทที่ ๕ พระสารีบุตร และพระโมคคัลลาน์บวช	๒๖
๘	บทที่ ๖ พระสงฆ์	๓๑
๙	บทที่ ๗ วัดหรือ ชอาราม	๓๕
๑๐	บทที่ ๘ หนังสือพระ ไตรปิฎก	๓๙
๑๑	บทที่ ๙ บวชนาค	๕ ๑
๑๒	บทที่ ๑๐ พระธรรมกถึก	๕๔
๑๓	บทที่ ๑๑ พระสงฆ์หนังสือบาฬี	๕๘
๑๔	บทที่ ๑๒ สรรว หนังสือบาฬี	๖๒

๑๕	บทที่ ๑๓ พระธาตุ	ขึ้นหน้า ๖๔
๑๖	บท ที่ ๑๔ พระพุทธบาท	„ ๖๕
๑๗	พระค้ำถั่งนา	„ ๘๓
๑๘	พุทธประวัติ	„ ๘๕
๑๙	พุทธศุภมาตย์	„ ๘๖
๒๐	พุทธกิจ ๕	„ ๘๗
๒๑	พระพุทธรูปวิยา ๓	„ ๘๘
๒๒	พระกรรณาริคุณ	„ ๘๙
๒๓	เรื่องเทศน์ มหาชาติ	„ ๑๐๐
๒๔	เรื่องเทศน์ มิตินทร	„ ๑๐๒
๒๕	เรื่องเทศน์ มาโดย	„ ๑๐๔
๒๖	ชาติศาสนาและบ้านเมือง	„ ๑๐๖

คำบรรยาย

๑ เด็ก ๆ ทั้งหลาย เมื่อตื่นนอน แต่เช้า เวลา
ทั้ง แด่สว่าง แล้ว จนโม่งเช้า นั้น ย่อมพากันได้ เห็น
คนจำพวกหนึ่ง มี มากกว่า พวกอื่น คือ พระบิณฑบาต
เด็ก ๆ บางคน ควรจะ นึกว่า คนพวกนี้ ทำ
ไมเขา จึงพากัน เรียก ว่า พระ ๆ ๆ ๆ เล่า
ถ้าเด็ก ๆ จะ ไม่ นึกให้ ลึกซึ้ง ก็ จะ เข้าใจ ตามที่
ลูกตา แล เห็น นั้นเอง คือ คน นุ่ง เหลือง โทน หั้ว จึง
เป็นพระ ไม่ ใช่ ๆ ๆ เลย อย่า คิด อย่าง นั้น
คน นุ่ง เหลือง ห่ม เหลือง โทน ผม ไล่น นั้น ไม่ เป็นพระ ได้
ต้อง บวช เสีย ก่อน จึง เป็นพระ ได้ และ เขา ต้อง ว่า

พระด้วย เพราะ ว่า พระ ท่าน บวช ตาม คำสอน ของ
พระพุทธเจ้า

๒ เต็ก ๆ ได้ยิน คำ ว่า พระ พุทธเจ้า ๆ นั้น
คง ไม่ รู้ จัก เคย ว่า พระ พุทธเจ้านั้น เป็น อย่างไร ถ้า
เต็ก ๆ ที่ เข้า ไป ใน โบสถ์ เห็น ผู้ ใหญ่ กราบ พระทอง
ใน โบสถ์ บาง คน ก็ เข้าใจ ว่า พระ ทอง ใน โบสถ์ เป็น
พระ พุทธเจ้า ไม่ ใช่ ๆ ๆ เลย พระทอง เป็น พระ
พุทฺธเจ้า ไม่ ได้ เป็น แต่ รูป พระ พุทธเจ้า ที่ เขา ทำ จำ ของ
ท้อ ๆ กัน มา แต่ ก่อน นั้น

๓ คน พวก เรา บวช เป็น พระ ทำ ไหม ? เขา
อะไร มา เรียก ว่า พระ พุทธเจ้า ๆ พวก เรา ทำ ไหม
จึง มี ชื่อ ว่า คน ไทย ๆ และ บ้าน เมือง ของ เรา ก็
ชื่อ ว่า เมือง ไทย ๆ เหมือน กับ ชื่อ ไทย เรา ด้วย
เรื่อง ไทย เรา นี้ มี คำกล่าว พิสดาร ไว้ ใน หนังสือ พระ
ราชพงษาวดาร นั้น แล้ว

คือใจ ความว่า พวกเรา เป็นไทย ด้วย ไม่ได้ เป็น
 บ่าวใคร เจ้า นาย ของ เรา เอง ท่านเป็นไทย ปกครอง
 พวกไทยเรา ด้วย กัน เมื่อใคร อยู่ ใน ความ ปก ครอง
 ของ เจ้า นาย เรา ที่ เป็นไทย พวก เหล่า นั้น ก็ พลอย
 เลย เป็นไทย ไป หัว เมือง ต่าง ๆ ที่ มี คน เป็นไทย
 ก็ เรียกเมืองไทย พวกไทยไป ตาม กัน

พวกเรา จึง มี ชื่อ เสียง เขา เรียก ว่า คน ไทย ๆ
 เมือง ไทย ๆ และ ควร นับ ถือ พวก พ้อง ที่ เป็น
 คนไทย ๆ ด้วย กัน ว่า เป็นพวก ชาติ เดียว กัน
 คำที่ ว่า ชาติ เดียวกัน หรือพวก เดียว กันนี้ เด็ก ๆ
 เมื่อ ได้ อ่าน คง จะ ไม่ สัม เลย เพราะ ตัว เป็น คน ไทย

๔ เมือง ไทย ซึ่ง เป็น บ้าน เกิด เมือง นอน คือ
 ที่ ทำ มา หา กิน ของ เรา นม นาน มา แต่ บู่ ย่า ตา ยาย ให้
 คนไทย เรา ได้ มี พวก พ้อง พี่ น้อง หมู, ญาติ วงษ์ วรรพ้าน

เครือ ของเรา ที่ ไนน์ ก็ มี ที่ นี้ ก็ มี เรา เกือบ รู้จัก
ว่ามี อยู่ทุก เมือง แล้ว บ้านเมือง เปน ดังนี้ เรา จึง
เรียกว่า เมืองเรา เมือง ของเรา

ทำไม พวกเรา จึง พากัน ไป บวช เปน พระ เล่า ?
พวก แหก, พวก ฝรั่ง, ทำไม เรา จึง ไม่ ใคร่ เห็น บวช
เปน พระบ้าง เล่า ? เรื่อง บวช เปน พระ นี้ เด็ก ๆ
คง เคย เห็น พี่ น้อง ไป บวช เปน พระ เปน เณร อยู่ ที่ วัด
ตั้ง ที่ ตัว ได้ เห็น พระ บิณฑบาต เวลา เช้า ๆ นั้น แล้ว
ข้อ ที่ แหก, ฝรั่ง, ไม่ บวช นั้น เด็ก คง คิด ได้ ว่า ศาสนา
ของเขา เอง มี แล้ว ฝรั่ง เขา พากัน นับ ถือ พระ เยชู
แหก เขา ก็ นับ ถือ พระ มหมีต ไทย เรา ก็ นับ ถือ
พระ พุทธ เจ้านะชิ เพราะ เรา เคย นับ ถือ มา แต่ บิดา ย่า
ตา ยาย พระ พุทธ ศาสนา จึง เปน ของ สำหรับ พวกเรา
พระ พุทธเจ้า จึง เปน ที่ นับ ถือ ของ เรา

คำเตือน สติ

๑ หนังสือ พระ พุทธ จริยา นี้ ครู และนักเรียน
ทั้ง หลาย ต้อง ถือว่า เป็น พระ คัมภีร์ อัน ศักดิ์สิทธิ์
อย่าง หนึ่ง ของ ชาว เรา ที่ นับ ถือ พระ พุทธ ศาสนา
เพราะ เป็น เรื่อง ราว ของ พระ พุทธ เจ้า ทั้ง บรรจุ พระธรรม
คำ สอน ของ พระ องค์ ลง ไว้ ในนี้ ด้วย

๒ ครู และ นักเรียน เมื่อ ใช้ หนังสือ เล่ม นี้ ต้อง จับ ถือ
โดย ความ เคารพ นับ ถือ ถึง จะ วาง ก็ ต้อง วาง ที่
สมควร โดย การ แสดง ความ คำนว สัก การ บูชา

๓ เมื่อ ครู จะ ลง มือ สอน หนังสือ นี้ ต้อง ตั้ง
สติ อารมณ์ ว่า เรา จะ สอน โดย ความ เคารพ จะ กล่าว
คำ ตามนี้ โดย ความ เคารพ นับ ถือ ต้อง สึก หัก น้ำ
ใจ ตน ทั้ง กิริยา มารยาต ให้ เต็ม เห็น ความ เคารพ

พระธรรมในหนังสือ นี้ ของ ครู ด้วย

๔ ความเคารพคารว พระธรรม อันเป็นถ้อยคำ
ที่กล่าว นั้น ครู จะ สอน ให้ เด็ก ทำ กิริยา มารยาท
อันเป็นที่ แสดง ความ นอบ น้อม ด้วยใจ และ กิริยา
วาจาอย่างใด เช่น ผู้ใหญ่ เคย ประพจน์ นั้น เป็น การ
สมควร อย่างยิ่ง

๕ คำ นมัสการ คุณานุคุณ ที่ได้ จัด มา พิมพ์
ขึ้น ไว้ เล่มหนึ่ง ทางภาคแล้วนั้น เป็น ของ ท่าน พระยา
ศรีสุนทรโวหาร (น้อย) ซึ่ง ท่าน เป็น มหา
นักปราชญ์ และ ครูใหญ่ ของ เมืองไทย เรา ได้ วิชา ขึ้น
ทั้ง ได้ ทุก เกณฑ์ ฯ ถวาย แล้ว ด้วย สำหรับ โรงเรียน
หลวงได้ ใช้ เป็น แบบ มา แต่ เดิม สวด ระลึก คุณ
พระรัตนตรัย และ พระมหากษัตริย์คุณ ใน พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ของ เรา ทุก ๆ เวลา เข้า, เย็น,
บ่าย ตามเวลา เปิด ปิด โรงเรียน

เพราะ ฉะนั้น โง่ เรียน ของ กรม ศึกษาธิการ ควรเจริญ
ธรรม จริยา สัมมจริยา นี้ ไว้ เสมอ

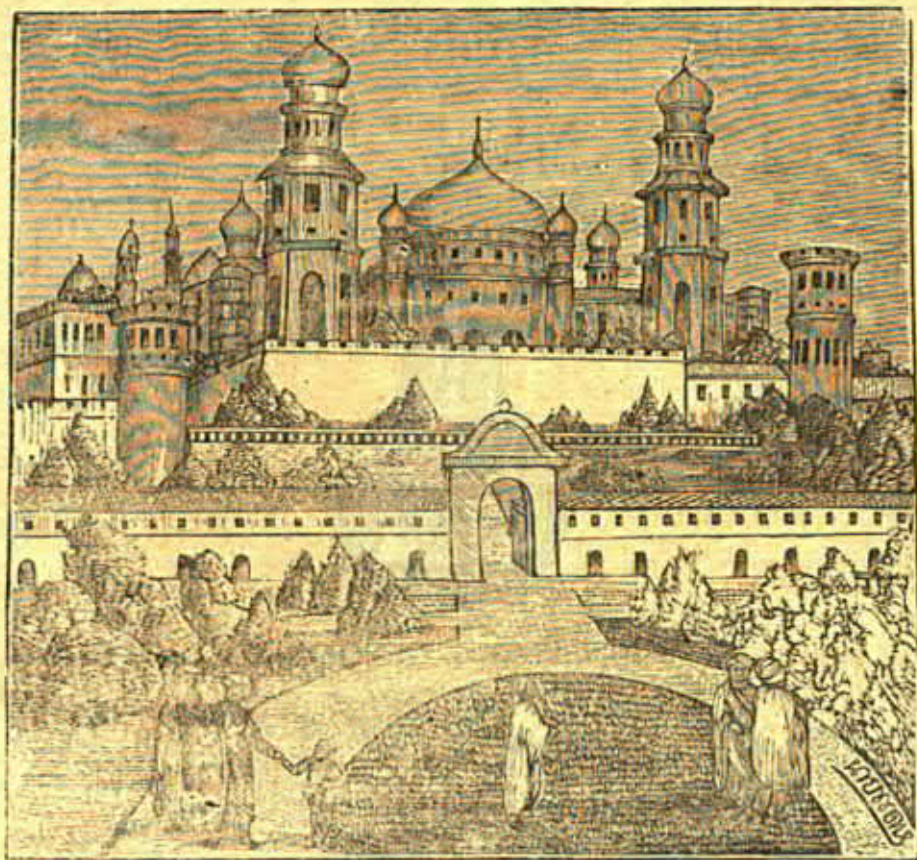
๗ บทที่ ๑

พระ สิทธารณ กุมาร บังเกิด

แก้ว ครอบ เมือง จน ออก บวช

ใน เมือง อิน เตีย ซึ่ง อยู่ ทิศ ตะวัน ตก จากเมือง เรา
ออก ไปนั้น แต่ ก่อนเขาเรียกว่า "มัจฉิมประเทศ"
เมื่อ ก่อน ๒๐๐๐ ปี ขึ้น ไป นั้น มี เมือง หนึ่ง
เรียกว่า "กบิลพัสดุ์" เป็น เมือง มั่ง คั่ง บริบูรณ์
มี ผู้ คน พล เมือง และ ทรพย์ สมบัติ มาก กษัตริย์
ผู้ ครอบ เมือง เรียกว่า "ท้าวสิริสุทโธทนะ พระมเหสี
เรียกว่า พระ ศี วิมาหามายา ทั้ง สอง องค์ นี้ ครอบ
เมือง ไพร่ พ้า ข้าง แผ่น ดิน อยู่ เย็น เปน สุข มาก มี
ลูก ชาย คงที่ ๑ เรียกว่า "สิทธารถ พระ สิทธารณ

ให้ อ่าน ว่า ๑ มัจฉิมะ ๒ กะบิลละพัต ๓ ศิริสุทโธทนะ ๔ สิททา

(รูป เมือง กระบี่ พัด)

พระสิทธิราชกรของเมือง

๙

พระ สิทธิราชกรนี้ เป็นผู้ มีบุญ และ วาสนา มาก กับเฉลียว
ฉลาด มี ความ ร่ำ วิชา เกิดเองในหัว ที่ ผู้ใหญ่ไม่ได้

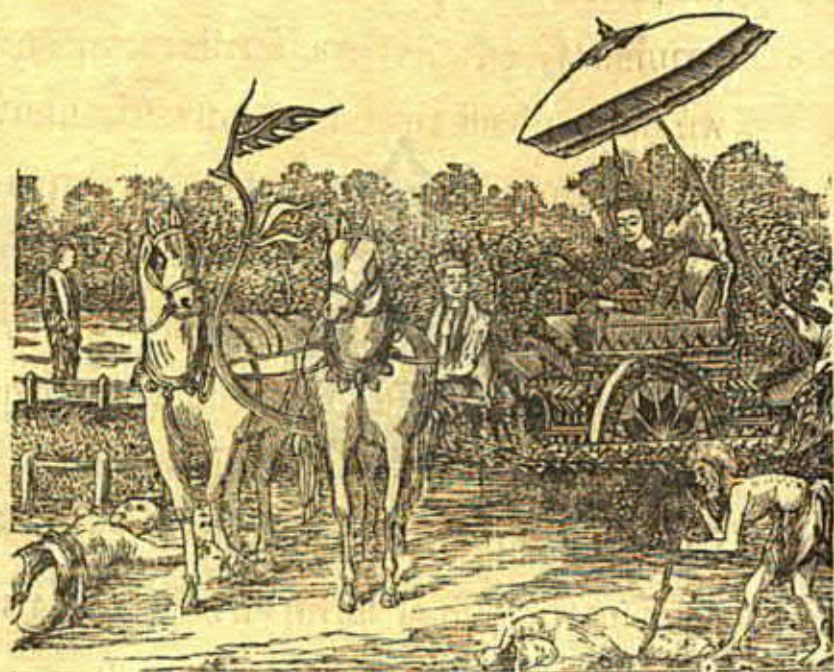

(งาน ฉา ภาพ มง คด)

ตั้ง สอน เลย การ งาน ทั้ง ปวง ก็ ดี ต้อง การ ทำ สิ่ง ไท
ก็ ดู ได้ ตั้ง ปราศนา ก็ วิชา มารยาท เมื่อ ใคร แด่ ดู
ก็ เปน ที่ สง่า งาม น้ำ คำ ก็ ไพเราะ เพราะ พริ้ง ย่อม
เปน ที่ ชม เชม สรร เสริญ มาก

เมื่ออายุได้ ๑๖ ปี พระบิดาให้ครองเมือง
 อภิเชก กับ เจ้าหญิง ลูกของอาชื้อ พิมพา ครั้ง พระ
 สิทธารต กับ พระพิมพา ครอง เมือง นั้น บ้านเมือง ก็
 รุ่งเรือง มี ความ จำ เริญ ทุกอย่าง ถึง พระสิทธารต เจ้า
 แผ่นดิน ก็ แสนสุข สำราญ สมบูรณ์ ทุกสิ่งทุกอย่าง ครอง
 เมือง อยู่ ได้ ๑๓ ปี เวลานั้น พระ สิทธารต ขึ้นรถไป
 เทียว จะ ชมสวน ได้ เห็น คน แก่ หง่อม ผมหยาบ รูปร่าง
 คร่ำคร่า อยู่ ข้าง ถนน จึง ถาม ว่า นั้น ใคร ทำ ไม่ จึง เปน
 อย่าง นั้น คน ขี่รถ บอก ว่า คน แก่ คน เรา ทุก คน
 ต้อง แก่ เหมือน กัน อย่างนี้ พระ สิทธารต คิด ถึง ตัว
 ขึ้น มา ร้อง จะ แก่ บ้าง ก็ ไม่ สบายใจ จึง ให้ ขี่ รถ กลับ
 ด้ว รุ่งขึ้น ก็ ไป อีก ได้ เห็น คน ไข้ ข้าง ถนน เจ็บ ร้อง
 ครวญ ครวญ ร่าง กาย เบื่อ ย่นา ตาม คน ขี่รถ เขา บอก ว่า
 คน เรา ย่อม ไข้ เจ็บ มี อัน เปน ต่าง ๆ พระ สิทธารต ก็ ยิ่ง
 รำพึง ถึง ตัว ว่า จะ เปน เหมือน กับ เขา บ้าง ร้อนใจ เลย
 กลับ ด้ว เสีย อีก รุ่ง ขึ้น ไป เทียว ใหม่ อีก ก็ พบ คน ตาย

ขึ้นยึดอยู่ข้างถนน ที่นี้ยิ่งน่าทึ่งใหญ่ ครั้นคนขับ
รถบอกว่า คนเราตายแล้ว หมต หมดหายใจ ก็ยอมเหมือน
กันดังนี้ ก็คน แก่ห่อม คนไข้ คนตาย ทั้ง ๓ อย่างนี้

(พระ สิทธิ ราชรม ๕๐๐)

พระ สิทธิราชรมไม่เคยเห็นไม่เคยคิด ถึงเคย ไม่ นึกว่าคน
เราจะเป้นได้ ถึง อย่าง นั้น ด้วย ท่านเคยเห็นแต่ คนหนุ่ม

สาวสุภาพ รวบรวมเรียบทั้งนั้น ครั้นแล้ว พระสีทธารัตได้
เห็น พระปิ่นอยู่ ก็ถามคนขับรถ ๆ บอก ว่าคนนั้นเป็น
พระ คือ แต่ก่อน ก็ อยู่ บ้านแต่ไปบวช ด้วย จะคิดหนี
ความร้อนใจ ใช้อย่าง คือ ที่ ท่านเห็น เมื่อวานขึ้นและวานนี้
พระ สีทธารัต ก็ ชอบใจอยากเป็นพระ บ้าง เมื่อ วันนั้นเอง
พระ สีทธารัตนั่งเล่น อยู่ ในสวน มีคน มา บอก ว่า พระ
พิมพา คดอต ลูกแล้ว เป็นชาย แต่ พระ สีทธารัต ทำ เฉย
เสียหาไปดูไม่ จนกลางคืนคนหลับหมดแล้ว ก็ ย่อง
เข้าไปใน ห้อง มองดู เห็น พระพิมพานอน หลับ กก ลูก อยู่
ก็ เลย ถอย หลัง ลงบัน ไต ขึ้น ม้า หนี ออกนอกเมืองไปจน
ถึงแม่น้ำแห่งหนึ่ง เรียกว่า "อินมานที" ลงจากหลังม้า
แล้วก็ เอา พระ ขรรค์ ตัด ผม ตัด หนวด ถีบบวช นั่ง เหลือง
เลย จำศีล ภาวนา เข้า บำ เข้า คงไป ไม่ ได้ คิด ถึง
ลูกเมีย และปราชญ์ ราชวงเลย แต่ เพียรภาวนาธรรม

พระโพธิสัตว์ ทำ ทุณ กิริยา

๑๓

อยู่ในป่า ในตงนั้นได้ถึง ๖ ปี จึงสำเร็จ พระนิพพาน
อายุล่วงเข้า ๓๕ ปี พระนิพพานนั้น คือ กรรม วิเศษ

พระโพธิสัตว์ ทำ ทุณ กิริยา อยู่ในป่า ๖ ปี
จนละมั่ง ไม่ได้กินเข้าปลาเลย

ที่ พระสิทธารถได้ ตรัส แล้ว และทำให้ พระองค์ ท่าน
ไม่เกิด ไม่ตาย ต่อไป
จนพ้นทุกข์ หมดแล้ว

คำถามบทที่ ๑

๑. ข้าพเจ้าได้รู้เรื่องว่าอย่างไร ? คือใครทำอะไร ชื่ออะไร ?
 ๒. ถ้าเด็กตอบไม่ได้ถามอีก ? พระสีหราชารต ถูกใคร ?
 ๓. อยู่ เมือง ไหน แล้วไป ไหน ?

(มารปรจานพระและ คำสอน)

บทที่ ๒

คำสอน ของ พระพุทธเจ้า

เมื่อจวน ครบสี่ รุทธรม

มี พระ ยามารยกทัพมา รบ

พระองค์ ๗ ขณะ มาร แล้ว ต่อ นี้ มา พระองค์
 ก็ได้ บรรลุธรรมวิเศษ คือ เรียก ว่า พระนิพพาน บ้าง
 พระ ๒๐๐๐๐๐ บ้าง ชื่อเต็ม ที่คนเรียก พระ โพธิสัตว์
 ว่า สัทธาวุธ ตั้งแต่เกิด มา จนตรัสรู้ ก็ หายไป คงเรียก
 นามใหม่ ว่า พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์ เทียว เทศนา
 ไปรด สัตว์ นั้น คือพระ องค์ ไป เทศนา สั่งสอนให้คน
 ชาว บ้าน รักษาศีลภาวนา และ บวชตามอย่างพระองค์
 มี คน มาก มาก นึก นับถือ พระองค์ ๗ ตรัสสอนแต่ ธรรม
 ที่ดี ให้คนรู้จัก บาป รู้จัก บุญ รู้จัก สวรรค์ และ พระ
 นิพพาน พระ องค์ จำแนก ธรรมออกไปเป็น กุศลและอกุศล
 เทวดา มนุษย์ย่อม นับถือบูชา พระองค์ เชื่อ พัง คำ สั่ง
 สอนทำ ตาม ได้ ประ สบความ สุขสำราญ มาก มาก นึก
 เจ้า พ้าเจ้า แผ่นดินทั้ง ชาว เมืองใน อิน เตีย และ เมือง
 ที่ ใกล้ เคียง พวกนี้ เคารพ นับ ถือ พระองค์ ๗ เณรยว
 ๑๐๐๐๐๐ รู้สารพัด ทุกอย่าง รู้จริง เห็น จริง ทุกอย่าง

ไม่คิดไม่ ชัดสิ่งใดเลย ทรงพระปัญญาเป็นเอกในโลก
เป็นครู เป็นอาจารย์ ไม่มีใครเปรียบเทียบทันเลย

พระองค์โอบ อ้อม อารี เมตตา ปราณี แก่หมื่น สัตว์ทั่วไป
คนทั้งหลายในเวลานั้น และต่อ ๆ มาจนเดี๋ยวนี้ ยิ่ง
พากัน นับถือ มากขึ้น หลายล้าน หลายโกฏิ แล้ว

คำสอนนั้นมี มากมายหลายประการ แต่สังเขปไว้
เรียกว่า ศีล ๑ "สมาธิ ๑ ปัญญา ๑ ศีล ก็มีมากมาย
หลายประการ ศีล พอควร แก่เด็ก ๆ จะรู้ ใจคือ
ศีล ๕ ประการ

๑ ห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์มีชีวิตรให้ตาย

๒ ห้ามไม่ให้ลักทรัพย์สิ่งของ ๆ เขา

๓ ห้ามไม่ให้ล่วงประเวณี ผิดลูกเมียเขา

๔ ห้ามไม่ให้พูดปด

๕ ห้ามไม่ให้กินเหล้าเมายา

ศีล ๕ และ "กรรมบท ๑๐" ท่านกล่าวไว้ว่า
 เป็นธรรมสำหรับคนเรา ที่เกิดมาแล้ว ต้อง ถือไว้ ต้อง
 รักษาไว้ และประพฤติกัทำตาม กรรมบท ๑๐ นั้น
 คือแบ่งออกเรียกว่าหนทาง กรรม ฝ่ายกุศล ทำ ด้วยกาย
 เราเอง ๓ อย่างคือ ๑ อย่าฆ่าสัตว์ ๒ อย่าลักทรัพย์
 ท่าน ๓ อย่าทำผิดเมียท่าน ที่ทำด้วยวาจา ๔ อย่าง
 คือ ๑ อย่าพูดปด ๒ อย่าพูดส่อเสียดยุยงท่าน ๓ อย่า
 พูดหยาบคาย ถ้าเกินท่าน ๔ อย่าพูดเหลวไหลไม่ได้ เรื่อง
 ที่ทำด้วยใจ ๓ อย่าง คือ ๑ อย่าตั้งใจโลภมาก
 อยากได้ของ เขาเขาเป็นของตัว ๒ อย่าตั้งใจpong ร้าย
 ผูกใจเจ็บแค้นไม่รู้หาย ๓ อย่าคิดเห็นที่ผิด ๆ เขา
 มาถือเป็นถูก

สมาธิ

คือให้ทำใจมัน คงตรงอยู่ใน ธรรม

อ่านว่า ๓ กัมมบท

(คนเราที่มี น้ำใจมัน คง นั้น ก็ เป็นที่ เชื่อถือ
ของคนอื่น ๆ)

ปัญญา คือให้ทำ ปัญญา ให้ฉลาดรู้ทั่วไป
(คนเรา ถ้า ฉลาดรู้ เท่าการ งานที่จะ ทำ ก็ สำ เร็จ
ความ ปราศนา ทุก อย่าง)

ขันติ คือความ อุตทน (คนเราทนทาน
มันคง น้ำใจ ยั้ง ยืน ไม่ ท้อ ถอย ก็ ทำ การ งาน
ตลอด ได้) คำสอน อีก อย่าง หนึ่ง มี ๔ ข้อ คือ

เมตตา ให้ มีน้ำ ใจ รู้ จัก รักใคร่ นับถือ กัน ว่า
คนเรา เปนญาติมิตร สหาย พวก พ้อง เพื่อนฝูง กัน ทั้ง นั้น

กรุณา ให้ มีน้ำ ใจ รู้ จัก เห็น ตู ผู้ โง่เขลา เชื้อญา
ไว้ ทรพย์

มุกตา ให้ มีน้ำ ใจ ชื่นชม ยินดี ด้วย ผู้ ที่ มี

ศรี ศุขจำเวญ ตาก ยศ

อุเบกขา เมื่อทั้ง ๓ อย่างนั้นน้ำใจ ไม่รักใคร่
ไม่เอ็นดู ไม่ชื่นชม ก็อย่าคิดอย่างไรต่อไป ให้
ทั้งใจเป็นกลาง ๆ เฉย ๆ ไว้ และคำสอนอื่น ๆ
อีกมาก ว่าให้เป็นคนว่าง่าย, สอนง่าย, อย่าถือถือ,
ให้ทำใจให้ตรง, อย่ากินอยู่ฟุ่มเฟือย, ให้มีความเชื่อ
ในพระพุทธานุศาสนะ ให้รักษาศีล, ให้หมั่นทำ
ทาน, ให้หมั่นฟังธรรม, ให้ทำบุญญาให้ฉลาด
ออกไปอีก ฯลฯ ฯลฯ

ค่านักปราชญ์ว่า “สุ. จิ. ปุ. ลิ. วินิมุตโต กถิ
โส ปันนํจิตโต ภเว” กรมศึกษาธิการ ได้เอามา
จารึกไว้ในใบประกาศนียบัตร สำหรับ ตักเตือนนัก
เรียน ท่านเรียกว่า “องค์เรียน ๔ คือสุ.ว่าให้หมั่น
สดับตรับฟัง ๑ จิ.ให้หมั่นคิดตรึกตรอง ๑ ปุ.ให้

อ่านว่า ๑ พุทธะสาตณะหนา ๒ องค์เรียน

หมั่น ไต่ถาม ๑ ถิ, ให้หมั่น ขีดเขียนจดจำ ลงไว้ ๑
 การ สดับตรับ ฟังคำสอน นั้น พระ พุทธเจ้า ตรัส ไว้
 ว่า มีอา นิสงฆ์ ๕ ประการ คือ ๑ เรื่องที่ไม่เคย
 ฟัง ก็ ได้ ฟัง พาให้ รู้ ขึ้น ได้ อีก ๒ ถ้าเป็น เรื่อง ที่
 ฟัง แล้ว ก็ ทำ ให้ แน่น ย้ำ ขึ้น อีก ๓ และ เมื่อ ฟัง
 อยู่ นั้น ถ้า ถูก ข้อ ที่ สงสัย อยู่ ก็ พา ให้ แจ่มแจ้ง
 ออกไป ๔ ความเห็น ที่ ผิด จะ กลับ ถูก ได้ ๕ ถ้า
 ถึง ฟัง นั้น น้ำใจ ก็ เบิกบาน ดี

องค์คุณ ครู ก็ มี มาก พระองค์ ตรัส ไว้ ว่า ครู นั้น,
 ต้อง มี นิ สัย ที่ นักเรียน รัก ใฝ่ นับ ถือ, และ เป็น ผู้ มี
 ภาวนา ใน ใจ ด้วย เรื่อง หน้า ที่ ของ ครู อยู่ เสมอ, เป็น ผู้
 ถ้าว ถ้อย คำ เป็น สุ ภา สิต อยู่ เสมอ ๆ, ทั้ง เป็น ผู้ ทน
 ทาน ต่อ ถ้อย คำ รบ กวน ด้วย, เป็น ผู้ ร้อย กรอง ถ้อย
 คำ เนื่อ ความ ให้ ลุ่มลึก สูง ๆ ขึ้น ไป เป็น ชั้น ๆ

ด้วย ทั้ง ข้อ สำคัญ ที่ ไม่ ชัก นำ ศิษย์ ของ ตน ให้
ทำ ชั่ว เถล เป็น อนิน ชาติ

คำถาม บทที่ ๒

- ๑ พระพุทธเจ้า คือใคร มา แต่ ไหน?
- ๒ พระพุทธเจ้า ตรัส สอน อะไร ไว้บ้าง?
- ๓ คีต ๕ และ กรรมบถ ๑๐ คือข้ออะไร บ้าง?
- ๔ คำนักปราชญ์ โบราณ ในเล่มนี้ ชี้ ว่า อย่างไร?
- ๕ การ สดับ ฟัง คำสอน นั้น คือ อย่างไร?
- ๖ ครุ นี้ คือ อย่างไร บ้าง?

บทที่ ๓

พระนิพพาน

พระพุทธเจ้าสอนศาสนา อยู่ ตาม บ้าน น้อย เมืองใหญ่
ได้ ๔๕ ปี รวม พระชนม์ ได้ ๘๐ ปี ก็ เข้าสู่ พระ
นิพพาน ที่ เมือง กุสินาราย คำ ว่า เข้าสู่ พระนิพพาน
นั้น หมายความว่า พระองค์ ต้ม หาย ไปเหมือนไฟดับ

ไม่กลับมาเกิดอีกต่อไป ยังมี อีกคำหนึ่งว่า พระ
 นฤพาน (นฤวณ) ว่าพระองค์ออกไปเสียจากเครื่อง
 ผูกพัน คือพระองค์พ้นไปแล้ว ไม่เหมือนพวกเราซึ่ง
 ยังจมอยู่ในทะเล คือความเกิดตายนี้ อีก คำหนึ่งว่า
 พระอมก หรือพระ อัมภา ก็ว่า พระองค์ ไร้ของ
 ตีที่ไม่ตายเลยแล้ว จนพวกเราเรียกว่า เมืองแก้ว
 คือ พระองค์เสด็จเข้าไป อยู่ใน เมืองแก้ว อัมฤตมหา
 นฤพาน อันไม่ตายไม่เกิดเลย

คำถาม บท ที่ ๓

- ๑ คำว่านิพพาน นั้น เนื้อ ความ ว่าอย่างไร บ้าง?
- ๒ พระพุทธเจ้า แปลกกว่า พวกคนเรา อย่างไร?
- ๓ เดียวนี้ พระองค์ ไป อยู่ ที่ไหน?

บทที่ ๔

พระสงฆ์สาวก เป็น พระอรหันต์

เมื่อพระพุทธเจ้า แรก ตรัสรู้ใหม่ ๆ ประมาณได้
๒ เดือน หย่อน ๆ นั้น ที่ แรก พระองค์ เทศนา พระ
ธรรมจักร ฯลฯ สอน พระเบญจวัคคีย์ ๕ องค์

(รูปพระพุทธเจ้าเทศนาโปรดภิกษุเบญจวัคคีย์)

ที่ "อิสสิปตน (คือ พุทธคยาเดี๋ยวนี้) ให้สำเร็จ
พระนิพพาน พระ ที่ สำ เร็จ เช่นนี้ เรียกกันว่า พระ

อ่านว่า ๑ อี อี ปะคะนะ

อรหันต์ พระ ๕ องค์นั้น ชื่อโกณฑัญญ ๑

ภักทีย ๑ วัปป ๑ มหานาม ๑ อัสสชิ ๑ แล้ววันต่อ
มา มีลูกเสวฐีชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่ง ชื่อยศ, หนี
พ่อแม่ มาบวช ณสำนักพระองค์ ได้สำเร็จเป็นพระ
อรหันต์ เวลานั้นมีพระอรหันต์ รวม ๗ องค์

ทั้งพระพุทธรเจ้า แล้วสหายพระยศอีก ๔ เป็น
ลูกเสวฐีเหมือนกัน ชื่อวิมล ๑ สุพาหุ ๑ ปุณชิ ๑
ศวัมปติ ๑ รู้ว่าพระยศหนีมาบวช ก็พ กัน
ทั้งบ้านเรือน มาบวช อยู่ด้วย ก็ได้สำเร็จเป็นพระ
อรหันต์เหมือนกัน รวมพระอรหันต์ได้ ๑๑ องค์แล้ว
พระยศองค์นี้มีเพื่อนฝูงมาก ต่างคนรู้ข่าวว่า
พระยศหนีมาบวช ก็ชวนกันตามมาอีก รวม ๕๐ คน
พระพุทธรเจ้า ก็บวชให้ ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เหมือน
กัน คราวนี้รวมพระอรหันต์ได้ ๖๑ องค์ ครั้งนั้น
พระพุทธรเจ้าส่งพระ ๖๐ นั้น ให้แยกกันไปประกาศ

พรหมจรรย์ สอน ศาสนา ตามบ้าน น้อย เมือง ใหญ่
 ต่าง ๆ ส่วน พระองค์ไปทาง ตำบล เรียกว่า อูรวะ ใน
 แขวง เมือง ราชคฤห์ เมื่อไปกลางทาง พบ พวกหนุ่ม ๆ
 ๓๐ คน เรียกว่าภิกษุวัคคีย์ เป็นลูก เจ้า ร่วม ๓๐
 กับ พระเจ้า บัณฑิต เจ้าเมือง ศาวัตถิ พระพุทธองค์
 สอนเจ้า ภิกษุวัคคีย์ ๓๐ ให้ บวช จนสำเร็จ เป็น พระ
 อรหันต์ แล้ว พระองค์ส่ง พระ ๓๐ องค์ นี้ ให้ แยก
 ไป สอน ศาสนา ต่อ ๆ ไป แล้ว พระ องค์ เสด็จ ต่อ ไป
 พบ ฤาษีรูป ๑ ชื่อ อูรวะ พก ศัสตรา มี ศิษย์ ๕๐๐
 พระองค์ ก็ สอน ให้ ทั้ง เพศ ฤาษี เสีย แล้ว บวช ให้ สำเร็จ
 เป็น พระ อรหันต์ ทั้ง หมด ยังมี น้อง ชาย ฤาษี อีก ๒
 รูป ชื่อ นที กัสสป มี ศิษย์ ๓๐๐ ฤาษี คนสุดท้าย ชื่อ
 คยากัสสป มี ศิษย์ ๒๐๐ พระองค์ ก็ บวช ให้ สำเร็จ
 เป็น พระ อรหันต์ ทั้ง สิ้น รวมเป็น ๑๐๐๓ องค์

แล้ว พระ องค์ เสด็จไป ใน เมือง ราชคฤห์ ชาวเมืองเปน
 อื่นมาก พา กัน มา นับ ถือ บูชา ประมาณ ๑๘ โกฏิ
 พระเจ้า พิม พิศาร เจ้ากรุง ราชคฤห์ ยก ส่วน หลวงเรียก
 เวฬุวัน ถวาย ให้ พระองค์ พัก อยู่ ใน นั้น เปรน ที่ อยู่
 ศุขสำราญ ของ พระ องค์ คด้าย ๆ วัต ใน ทุกวัน นี้

คำ ถาม บท ที่ ๔

- ๑ เมื่อ พระ พุทธเจ้า ตรัส รู้ แล้ว ตรัส สอน ใคร ก่อน?
- ๒ พระ ยศ เปน ลูก ใคร มี พวง พ้อง ที่ มาก น้อย?
- ๓ เมื่อ พระชนนี มี ๖๑ องค์ นั้น ใคร ไป ทาง ไหน บ้าง
 ไป ไหน กัน ไป ทำ ไหม?
- ๔ พระ ญาติ ที่ องค์ ที่ มา บวช ใน สำนัก พระ พุทธเจ้า ๆ ไป
 อยู่ ที่ ไหน?

บท ที่ ๕

พระ สาริบุตร และ พระ โมคคัลลาน์ บวช

เมื่อ พระ พุทธเจ้า เสด็จ อยู่ เวฬุวัน วิหาร นั้น มี

พราหมณ์หนุ่ม ๒ คน ชื่ออุปติศ ๑ ไกธิต ๑
 เป็นสหายนัน มีบวชารคนละ ๒๕๐ สองสหายนี้นี้
 เป็นลูกพระ กุศล มังมี พา กัน เทียว ชี รด ชี ม้า เล่น
 ตามไทย ความผาสุก วันหนึ่ง พา กันไป ดูงาน
 มโหรีศพ (ละคร) เมื่อ แด ดู อยู่ นั้น ย่อม บรร เทิง สำ
 เร็จ อย่างยิ่ง ดู การ เล่น สนุกสนาน มาก ถึง คราว
 เฮฮา เต็ม รำ ก็ ฝรั่ง เสว เฮฮา ตกวาง วัด บ้าง ตาม ความ
 ชอบใจ ครั้น รุ่ง ขึ้น อีก วัน หนึ่ง ไป ดู อีก ความ สนุก
 เฉลียว ไม่ เหมือน อย่าง วัน ก่อน ๆ มา ให้นึก เบื่อ
 หน่าย รำ ศาญ พวก เล่น และ คน ดู ล้วน เห็น เป็นการ
 สกปรก โส มม ไป หมด เลย เบื่อหน่าย ถึง การ บำ เณร
 ทุก อย่าง จึง พา กัน ไป บวช เป็น ปริพาชก ใน สำนัก
 ศญชัย อาจารย์ใหญ่ ก็ ยัง ไม่ ได้ ความ รู้ ชาติ
 ใดๆ เป็น แต่ เล่า เรียน ศึกษา ไป ตาม อาจารย์ ศญชัย
 ตั้ง ตอน อยู่ มา วัน หนึ่ง อุปติศ ไป พบ พระ อัสสชิ เทียว

บิณฑบาต เมื่อ แด่ ตุ กิ ริยา มารยาตร์ ทั้ง การ นุ่ง ห่ม ก็
เรียบ ร้อยงดงาม จึงเดินตามไป พอได้ ช้องก็ ร้อง
ถามว่า ‘ท่านบวชในสำนักไหน ใครเป็นครู?’

พระ อัสสชิ ทอบว่า “เราเป็น ศิษย์ พระ สมณโคตม
(พระพุทธเจ้า)” เมื่อพระอัสสชิ ทอบ ดัง นั้น แล้ว อุป
ติศ ก็ ขอให้ แสดงธรรมให้ ฟัง บ้าง เล็ก น้อย พระอัสสชิ
ก็ กล่าวว่่า “ธรรมทั้ง หลายเหล่าใด ย่อม มา แด่ เหตุ
พระพุทธเจ้า กล่าวถึง เหตุ ของ ธรรม ทั้ง หลาย เหล่าใด
พระ นิ โธ ก็ ตับ ธรรม ทั้ง หลาย เหล่า นั้น” เมื่อพระ
อัสสชิ กล่าว เท่า นี้ อุปติศ ก็ เข้าใจ ได้ ดี ถึงกับ
ดำ ใจ วัจจ มรรค ผล ขึ้นทันใด

แล้วไปเล่า เรื่องให้ โกธิตตทาย ฟัง ตาม นี้ โกธิต
ก็ เข้าใจ ดี ได้ ดำ ใจ วัจจ มรรคผล อย่าง เดียว กัน (ใน
ข้อ กล่าว ด้วย ธรรม นั้น เนื้อความ จะ ไม่ เป็น ที่ เข้าใจ
ของ เด็ก ๆ ได้ แท้ แต่ ข้อ นี้ ไม่ จำ เป็น ที่ จะ เกี่ยว

เห็นให้ เต็มรู้ (เป็นแต่ บอก เรื่องเท่านั้น) เมื่อ
ท่านทั้ง ๒ ตกถึง เต็มใจใน พระพุทธศาสนา ก็พา
กันทั้ง วิหาร ไปลาภณียาจารย์ แล้วมาเฝ้า พระพุทธ
เจ้า ๆ ก็ให้บวช แล้วแสดง ธรรมให้ฟัง จนสำเร็จ

(รูปนี้เมื่อ พระองค์แสดง โอวาท ปาติโกช)

เป็น พระอรหันต์ ซึ่ง ภายหลัง เรียกว่า พระสาวก
พระ โมกขัลลน วันหนึ่ง เพ็ญเดือนสาม มีสาวก สันนิบาต
คือ พระอรหันต์ ๑๒๕๐ องค์ ประชุมกัน พระพุทธองค์
มีกนิษฐาธิราชเจ้า กรมหมื่นมหิศวราชวชิร

ทรงตั้ง พระสอง องค์ นี้ ให้เป็น อัครสาวก และ ทรง
 แสดง โอวาท ปาติโมกข์ พระสารีบุตรองค์นี้ ปัญญา
 ตี นักเฉลียวฉลาดใน พระศาสนา หา ผู้ใด เสมอ
 มิได้ เป็นพระที่ พระพุทธเจ้า ยกย่อง สรรเสริญ ชมเชย
 มาก ว่า มี ปัญญา ความรู้ ฉลาด กว่าพระอื่น ๆ
 ประชุมในที่ใดได้นั่ง เบื้องขวาของ พระองค์ แต่ พระ
 โมคคัลลาน์ นั้น ก็ ได้ นั่ง เบื้องซ้ายพระ องค์ เป็นคู่ กัน
 เหมือนกัน เพราะพระ โมคคัลลาน์ นั้นดีทางสำเร็จฤทธิ์เดช
 ได้ ดีกว่า องค์อื่น ๆ หมด

คำถามบทที่ ๕

- ๑ พระสารีบุตร พระโมคคัลลาน์ นี้ แต่เดิมเป็นอะไร ?
- ๒ ทำไมจึง มาบวช ด้วย คิดอย่างไร ?
- ๓ มีความวิเศษอย่างไร ทั้ง ๒ องค์ ?
- ๔ รูปพระ ^๕นี้ นั่ง ทำไม กัน ?

บทที่ ๒

พระสังฆ

แต่ ก่อนนั้น พระที่ บวชยอม สำเร็จ มรรคผล ๆ นั้น
มี ๔ ชั้น ๆ ท่านเรียก พระโสดาบัน ชั้น ๒ เรียก
พระ สกิทาคามี ชั้น ๓ เรียก พระอนาคามี ชั้น ๔
เรียก พระอรหันต์ ๆ นั้น เวลา ตบ ชันซ์ แล้ว (ตาย)
เข้าสู่ พระนิพพาน ไม่ เกิด ไม่ ตาย ต่อไป แต่ อีก
๓ พวก นั้น ต้อง เกิด อีก คือ พวก ชั้น นั้น ต้อง เกิด อีก
อย่าง มาก ถึง ๗ หน ชั้น ๒ นั้น เกิด อีก ๗ หน เดียว
ชั้น ๓ นั้น ไม่ มา เกิด อีก ไปสู่ สวรรค์ ชั้น พรหม แล้ว
เลย เข้าสู่ นิพพาน ทั้ง ๔ พวก ที่ กล่าว มา นี้ เรียก พระ
อริยเจ้า แต่ ศฤทธิชัย ถ้า มี บุญ กุศล ก็ อาจ สำเร็จ เป็น
พระ อริยเจ้า ได้ เหมือน กัน พระสังฆ เรา ทุกวัน นี้ ไม่
เหมือน พระแต่ ก่อน แต่ ก็ ยัง ตึก ว่า ศฤทธิชัย เรา
เพราะ ท่าน วัชรา ศีล และ ภาวนา นี้ และ พระที่ เด็ก ๆ

ได้เห็นทุกวันนี้ นั้น จงเข้าใจว่า เรื่องราวที่ยาวมา
 ตั้งในบทที่ ๔ นั้น เป็นการเล่าเรียน พระธรรมสำหรับ
 ให้สำเร็จมรรคผล การบวชทุกวันนี้ ที่กลายเป็น
 การเล่าเรียน ศึกษาหนังสือ บาฬี และหนังสือไทยนี้ ก็
 เพราะเรื่องอยาก จะรู้ ธรรมในพระพุทธศาสนา การที่
 จะรู้ให้มากได้เป็นคนฉลาด จึงต้องเล่าเรียนหนังสือ
 เพราะเขาเขียนไว้ ด้วย ตัว หนังสือ เมื่ออ่าน หนังสือ
 ออกแล้ว อยากจะรู้ เรื่องอะไร จะได้อ่านเอง ถ้าไม่เข้าใจ
 ก็ถามผู้รู้ต่อไป เพราะเรื่องราวพระพุทธศาสนา
 นั้น ท่านเขียนไว้เป็นภาษาไทย ด้วยหนังสือไทยก็มี,
 บาฬี ก็มี, ขอมก็มี, แต่จะรู้สูงยิ่ง ด้วยเรียน
 บาฬี จึงจะได้ เพราะผู้เขียน บาฬี รู้ดีแล้ว สอนได้ ได้
 เรียกว่า 'เปริยัญญ' ๆ นี้ มีถึง ๔ ชั้น (ประโยค)
 เปริยัญญเหล่านี้ ย่อมรู้ ทั้ง ภาษา และ บาฬี รู้เรื่อง
 พระพุทธศาสนา มาก เคยได้รับ ยกสูง ๆ ต่อไปจน

เปนที่ พระครู พระ ราชาคณะและสมเด็จพระสังฆราช
 พระสังฆราช เปน เจ้าใหญ่ ใน ฝ่าย พระสงฆ์ ทั้ง พระ
 เจ้า ประ คุณ สมเด็จพระสังฆราช (สา) วัดราชประดิษฐ์
 นั้น มี ความรู้ เฒ่า เวียนจน จน พระไตรปิฎก จึงได้
 รับ พระราชทาน ตำแหน่ง ยศ สูง สุด กว่า พระ สงฆ์ทั้ง ปวง
 ถึงที่ เสวตธมมัตถ์ ใช้ราชาศัพท์ คือ ทรง เสวย เปนต้น
 ก็ชาวเรา ซึ่งได้ นับถือ พระพุทธ ศาสนา นี้ ก็เพราะ
 เรื่องราว ดัง กล่าว มา นี้ คน ที่ บวชใน พระ ศาสนา ถ้า
 ศึกษา ออก มา เปน ขวากาศ (คน บำนาญ) ก็ย่อม เปน คนรู้
 จัก ชั่วรู้ จัก ตีรู้ จัก ผิดรู้ จัก ถูก คนไทยเราแต่โบราณ
 มา ย่อม มี ความ เจริญรุ่งเรือง มา ก็เพราะได้ วิชา
 ความรู้ มา แต่เวลา เมื่อพากันไป บวช อยู่ นั้น ก็วัดของ
 เรา แต่ โบราณ มา จน บัดนี้ ก็ยัง นับถือ เปน สถานที่
 พิเศษ อีก อย่าง ๑ เวีรเอย่าง ทุกวัน นี้ว่า วิทยาลัย
 และ มหาวิทยาลัย (โรงเรียน ขึ้นสูง) ก็ได้ แต่ที่จริง

เป็นโรงเรียน ตั้ง แท่น จน ที่ สุด วิทยา คือ ชาว เรา ที่
 มี ศิลป วิทยา ต่าง ๆ มา ประ กอบ การ ทำ มา หา กิน
 เป็น ช่าง ต่าง ๆ คือ ช่าง ชาติ เขียน, ช่าง จัก สาน,
 แกะ, สลัก, กัด, ห่อ, ปั้น สวด สลาย, ทำ เหล็ก, ทำ ทอง,
 และ ที่ ทำ ราชการ เป็น ไพร และ เสมียน สุภา ราชการ
 ใน ราชการ แทบ ทุก ตำแหน่ง ไป ก็ ดี ย่อม ได้ วิชา ความ
 รู้ มา แท้ วัด ๆ โดย มาก เพราะ ฉะนั้น เรา จึง พยา
 กัน นับ ว่า วัด เป็น สถาน สำคัญ ของ บ้าน เมือง เรา

คำถาม บทที่ ๒

- ๑ พระ ขวัญ เจ้า คือ ใคร มี กี่ ชั้น?
- ๒ ตาย แล้ว ไป อยู่ ที่ ไหน?
- ๓ พระ ทุก วัน นี้ ทำ อะไร กัน บ้าง?
- ๔ ทำไม พระ จึง มี ยศ เถา ?
- ๕ คน ไทย เรา แท้ ก่อน ๆ ได้ วิชา มา จาก ไหน ?

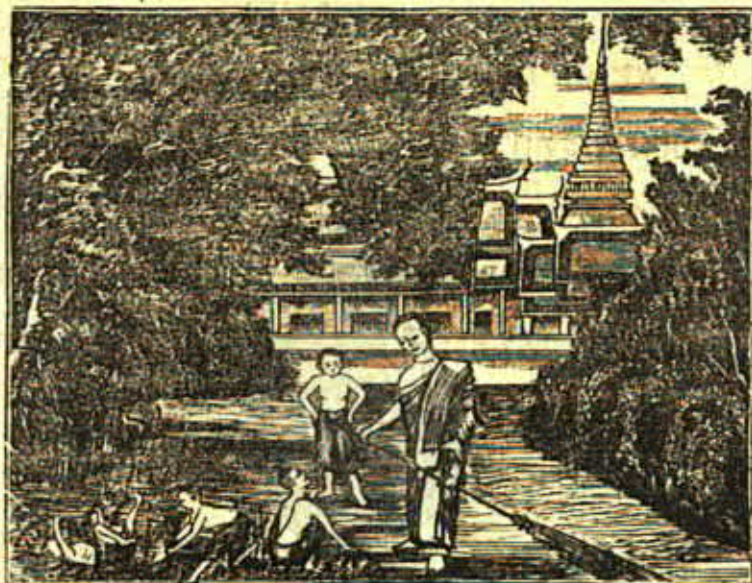
บทที่ ๗

วัด หรือ ชาราม

พระ แท่ ก่อน นั้น เมื่อ บวช แล้ว ก็ ไม่ มี วัด อยู่
เหมือน พระ ทุกวัน นี้ คือ บวช แล้ว ก็ เทียบ เทศนา
ไปรด สักว่ไปบ้าง เข้า บำ เข้า ทง ภาวนาธรรมไป บ้าง
ไม่ มี อาลัย ตาก ยศ อย่างใด ฝ่าย ชาว บ้าน จะ ครั้ ทธา
ทำ บุญ ก็ ไปทำ ตาม ที่ พระ อยู่ บ้าง นิ มนต์ มา ทำ ที่
บ้าน บ้าง อย่าง ทุก วัน นี้ ฝ่าย พวก ที่ ใจ บุญ คิด
จะ ให้ ความ สุข แก่ พระ ก็ ก่อ สร้าง โบสถ์ วิหาร ศาลา อา
รวม ให้ อยู่ บ้าง อย่าง เวพฺพ วัน วิหาร ใน เมือง ราชคฤห์
ที่ พระ เจ้า พิมพิสาร ถวาย และ เขตวัน วิหาร ใน เมือง
สาวัตถี ที่ อนาคต บินท์ มหา เสวฐี ชื่อ จาก เจ้า เชก ถวาย
บุพพาราม พระ วิสาชา มหา อุบาสิกา ถวาย ฯ ต ฯ

การ สร้าง วัด หรือ ชาราม ถวาย ส่งฆ์ ก็ เป็น ทั่ว อย่าง
ท้อ ๆ มา อย่าง เมือง เรา ที่ ได้ ทำ ไว้ แต่ ไบราณ

และทุกวันนี้ ชาวเราก็ นับ ถือ ว่า เปน การ บุญ อย่าง ยิ่ง
 เพราะ พระพุทธเจ้า คริสต์ ได้ ว่า “ถวาย จิหาร แก่ สงฆ์ เปน

(พระ กวาท วัด เกณฑ์ เด็ก ถอน หย้า เวลา เด็ก เรียน)

ผล ประ เสริฐ ” เพราะ สำหรับ ความ สุข แก่ ผู้ มี ศีล
 เด็ก ก็ เคย ได้ เห็น วัด แล้ว ที่ คน ไบรอน สร้างไว้
 ใหญ่โต มี กุฏิ พระ อยู่ ทั้ง หลาย ร้อย แบบ สร้าง
 วัด ของคน ไบรอน นั้น ถ้า สร้าง วัด แล้ว ก็ กะ ที่

ทำ กระฏิ พระ อยู่ ใน หมู่ กระฏิ นั้น มี ศาลา กลาง
 เรียกว่า หอฉัน สำหรับ พระ มา นั่งฉัน รวม กัน เข้า,
 เพน, แล้ว มี หอ สวด มนต์ สำหรับ พระ สวดมนต์ คำ ๆ
 ทุกวัน ถ้า วัน พระ ไป สวด ใน โบสถ์ และ มี
 ศรัท หลัง หนึ่ง สำหรับ หุง ต้ม ท่อนี้ ไป ทิวั หรือ
 กำ แพง รอบ เขต วัด แล้ว สร้าง ถาน ไว้ สำหรับ
 พระ ตัวย และ สร้าง โบสถ์ สำหรับ พระ ลง พระ ชุม
 สวด (สังฆกรรม) ข้อ ศาสนา มี บวชนาค เปน
 ต้น ใน โบสถ์ นั้น ต้อง มี รูป พระ พุทธ เจ้า สำหรับ
 กราบ ไหว้ บูชา และ ก่อ พระ เจติย์ ไว้ หลัง โบสถ์
 แล้ว ขุด สระ ไว้ สำหรับ พระ ใช้อาบ, กิน, ใกล้เคียง ๆ น้ำ
 ใจ คน ไบราณ นั้น ศรัทธา มาก สร้าง วัด ไว้ ใหญ่
 โต ทั้ง วัด พระ เชตุพน, วัดราชบูรณ, วัดมหา
 ชาติ, วัดอรุณ, วัดสุทัศน์, เหล่านี้ ก็ นับ เปน วัด
 ไบราณ ได้ เพราะ อย่าง เดียว กับ วัด ไบราณ ใน กรุง

เก่าและ เมืองเก่า ๆ ของเรา และ ครั้งกรุงสุโขทัย
 กิตติ ทั้งพระที่อยู่วัด ก็เอาใจใส่ ช่วยกันดูแลรักษา
 วัดซ่อมแซมที่หักพัง บัด กวาด เกณฑ์
 เต็ก ๆ ให้ ทั้ง ถาก ถอน หญ้า บางวัด แล ตูสอาด
 ทา การสร้างวัดนี้ ชาวเมือง ต้อง ทูล ขอ ที่ ทำ
 โบสถ์ ต่อ พระ เจ้า แผ่นดิน ก่อน เมื่อ ทรง อนุญาต
 แล้ว ที่ นั้น เปน ของ สงฆ์ ไม่ เกี่ยว แก่ บ้าน เมือง
 ต่อไป เปน ของ พระ แท้ ๆ แต่ วัด หลวง ซึ่ง
 พระ เจ้า แผ่นดิน สร้าง นั้น พระ องค์ ก็ ประ กาศ ไว้ ว่า
 วัด นั้น ๆ ทรง ยก ถวาย เปน ที่ พระ สงฆ์ แล้ว เมื่อ
 เสร็จ ๆ นี้ ก็ ทรง สร้าง ขึ้น อีก คือ วัด เบญจมบพิตร
 นั้น ซึ่ง มี การ แห่ พระ พุทธอนรสีห์ สนุก สนาน
 นักเรียน ก็ ได้ ไป แทบ ทุก คน

คำถามบทที่ ๗

- ๑ พระแต่ก่อน มี วัด อยู่ หรือ เปล่า ?
- ๒ แล้วทำไม พระ จึง มีวัด อยู่ เพราะ ใคร สร้าง ลง ก่อน ?
- ๓ แบบ สร้าง วัด นั้น ข้อ ไหน เปน ข้อ สำคัญ มาก ?
- ๔ คน อยาก จะ สร้าง วัด จะ ต้อง ทำ อย่าง ไบ่ บ้าง ?
- ๕ พระ ทำ การ ใน วัด อย่าง ไบ่ บ้าง ?
- ๖ เด็ก วัด ต้อง ช่วย พระ ทำ อะไร บ้าง ?

บทที่ ๘

หนังสือ พระไตรปิฎก

คำว่า พระไตรปิฎก ๆ นั้น คือ เรียกหนังสือ
 ที่เขียน คำ พระ พุทธเจ้า ลงไว้ ซึ่ง แต่ ก่อน พระพุทธ
 เจ้า เทียบ สอน ศาสนา และ พระ สงฆ์ ก็ ตีเทศน์
 ปากเปล่า ทั้ง นั้น ไม่ ใช้ หนังสือ เลย เมื่อ พระ
 พุทธเจ้า เข้า สุนิพพาน แล้ว ได้ ๔ เดือน พระ บาง
 องค์ ตีใจ จะ ได้ ทำ ชั่ว ต่าง ๆ พระ ผู้ใหญ่ องค์

หนึ่ง ชื่อ มหา กัสสป คิดเห็นว่า คำ สั่งสอน จะ ต่าง
กัน ออกไป ท่านได้ ประชุม พระ สงฆ์ แต่ ล้วนที่ เปน
พระ อรหันต์ มี ความรู้ ได้ ๕๐๐ องค์ พร้อม กันใน
๑ มหามณฑปริม ถ้ำ ๒ สักกวัน คูหา ที่ เชิง ภูเขาเวภาร
บรรพตแดน เมือง ราชคฤห์ พระ เจ้า ฆาตสัฏ เป็น โยม
๓ อุปฐาก ทำ การ ๔ สังคายนาย (สำ หวง) พระ
ไตรปิฎก เปน ครั้ง แรก พระ อุบาลี เปน ชูระ ใน การ
แสดง พระ วินัย พระ อานนท์ เปน ชูระ ใน การ แสดง
พระ ศุภร และ พระ ๕ บรรพต พระ มหา กัสสป
เปน ชูระ ฝ่าย ข้าง ใต้ ตามพระ ทั้งสอง นั้น กำหนด ๗ เดือน
จึง สำ เร็จ พระ สงฆ์ สา วก ๕๐๐ องค์ ก็ กำหนด
จำ ไว้ เปน แบบ เดียว กัน สำหรับ สั่ง สอน ต่อ ไป

ครั้น พระ พุทธ ศาสนา ล่วง มา ถึง ๑๐๐ ปี ภิกษุ
อัสชวี ทำผิด จาก พระวินัย บัญญัติ มี พระ ชินาสพ ๘

อ่านว่า ๑ มหามณฑป ๒ สักกวัน ๓ อุปประธาก

๔ สังคายนาย ๕ บรรพต

องค์ มี พระ ยศ เปน ท่าน พระ สัพพกามี เปน ประธาน
 เลือก พระ อรหันต์ ที่ รู้ มาก ๗๐๐ องค์ ทำ สังคายน
 นายพระ ไทร บัญฑ ใน วาฬุ การามวิหาร ใกล้ เมือง เวสาลี
 พระเจ้า กาสยโคก เปน โยม อุปฐาก ๘ เดือน จึง สำเร็จ
 สังคายนาย ที่ ๒

ครั้น พระ พุทธศาสนา ล่วง มา ถึง ๒๑๘ ปี พระ
 เจ้า ศรี อรรมาโคก ครอง กรุง ปาตลี บุตร มี อำนาจ
 มาก แล ไป ทักขม พุ ทวีป พระ องค์ มี ศรัทธา ใน
 พระ พุทธ ศาสนา สร้าง วิหาร ทักขม พุ ทวีป นับ
 ได้ ๘๕๐๐๐ ทำ บถ จึง ไป เบียด กรุ พระ ๒ บรมธาตุ
 ที่ เมือง ราชคฤห์ เชิญ ไป บรรจุ ไว้ ใน พระ สถูป ที่
 สร้างไว้ ๘๕๐๐๐ นั้น แต่ นั้น มา พระ บรมธาตุ ของ
 พระ พุทธเจ้า ก็ แพร่ หลาย ไป ใน ประเทศ นั้น ๆ ครั้ง

นั้น^๑ เตียรถีย์ เข้าปลอมบวชใน พระ ศาสนา พระ
โมคติ บุตร^๒ ของพระเจ้า อรรมาโสภ ให้อำระ คัก พวก
เตียรถีย์ ๒๐๐๐๐ คน แล้ว พระโมคติ บุตร^๓ จึงเลือก
พระ อรหันต์ ที่รู้มาก ๑๐๐๐ องค์ กระทำ สังคายนาย
พระ ไตรปิฎกใน อโศการามใกล้ กรุง ปาตลีบุตร^๔ พระ
เจ้า ศรีอรรมาโสภ เป็นโยมอุปฐาก ๗ เดือนจึงสำเร็จ
การ สังคายนายที่ ๓

ครั้น พระพุทธ ศาสนา ล่วง มา ถึง ๒๓๙ ปี จึง
พระ มหินทร์ เป็นโอรส พระเจ้า ศรี อรรมาโสภ บวช
แล้ว ออกไป สู่ลังกาทวีป ตั้งสอน และ บวช กุลบุตร^๕
ให้เล่าเรียน พระ ๒ ปริยัติธรรม ผัง รากพระ พุทธ
ศาสนา ลงใน เกาะลังกา แล้ว พระ ชินาศพ ๑๙ องค์
พระ มหินทร์ และ พระ อริวิ เป็นประธาน กับ พระ สงฆ์ ซึ่ง
รู้ธรรมมาก ๑๐๐ รูป กระทำสังคายนาย พระ ไตร

ข้อว่า ๑ เตียรถีย์ ๒ ปริยัติทำ

ปิฎกใน มณฑป อุปัฏฐากวิหาร ไก่ต้ม เมืองอนนทราชบุรี
 พระเจ้า เทวานันท์ ปิยติสัย เป็นโยม อุปฐาก ๔๐ เดือน
 จึงสำเร็จ สังคายนายที่ ๔

ครั้น พระพุทธ ศาสนา ต่อม มา ถึง ๔๓๓ ปี ครั้น
 นั้น พระ อรหันต์ ทั้ง ปวงใน สังฆา ทวีป พิจารณา
 เห็น ว่า พระพุทธ ศาสนา จะ เสื่อม ลง เหตุ พระสงฆ์
 ซึ่ง ทรง พระไตรปิฎก ขึ้น ปรัก ขึ้นใจ นั้น เมาบาง ลงกว่า
 แต่ ก่อน จึง เลิก พระ อรหันต์ และ พระสงฆ์ บุคคล
 ที่ รู้ พระ ปริยัติธรรม มาก กว่า พัน ประชุม กัน ใน
 อภัย คิริ วิหาร ไก่ต้ม เมือง อนนทราชบุรี พระเจ้า จักรกามินิ
 อภัย เป็น โยม อุปฐาก สร้าง มณฑป (หอไตร) ถวาย
 ให้ กระทำ สังคายนาย พระไตรปิฎก แล้ว จาตุรตถ
 ตาน ทั้ง บาฬี และ อัฐกตา เป็น ภาษา สังการวณ เข้า
 เป็น ๘๔๐๐๐ พระธรรมวินัย (หรือ ๘๔๐๐๐ คัมภีร์)

ปีหนึ่ง จึง สำเร็จ สังคายนาย ที่ ๕

ครั้น พระพุทธ ศาสนา ล่วง มา ถึง ๔๕๖ ปี จึง
พระพุทธ ไซยาจารย์ แปล กถัมภ์ เป็น ภาษา ๑ มคธ กระ
ทำใน โดห ปราสาท เมือง อนุราชบุรี พระเจ้า มหา
นาม เป็น โยม อุปฐาก ปีหนึ่ง จึง สำ เร็จ นับ เนื่อง เข้า ใน
สังคายนาย ที่ ๖

ครั้น พระพุทธ ศาสนา ล่วง มา ถึง ๑๕๘๗ ปี พระ
เจ้า ปรักกมพาหุ เจ้าสังกา ย้าย พระนคร จาก อนุราชบุรี
มา ตั้ง อยู่ ณ เมือง จัตติมหานคร จึง พระ กัศยป กับ
พระสงฆ์ บุคคล มาก กว่า พัน ประชุม กัน ชำระ
พระไตร ปิฎก ซึ่ง เป็น สิ่ง หพ ภาษา บ้าง ๑ มคธ
ภาษา บ้าง แปลง แปล ออก เป็น ภาษา มคธ ทั้ง สิ้น
จารึก ลง ตาน ใหม่ มี พระเจ้า ปรักกม พาหุราช
เป็น โยม อุปฐาก ปีหนึ่ง จึง สำ เร็จ นับ เนื่อง เข้า ใน

ตั้งคาย นายที่ ๗

เบื้องหน้า แท่น นั้น มา จึง พระเจ้า ธรรมมา นฤทท
เจ้า เมือง อรินทมนบุรี (คือ เมืองกุฎาม) ไป ถอก พระไตร
ปิฎกในลังกา ทวีป มา ยัง ชมพู ทวีป นี้ แท่น นั้น มา
พระ ปริยัติ ธรรม จึง แฉไฟศาตไปใน ประเทศ ทั้ง ปวง ๆ
บรรดา ที่ เป็น สัมมา ทิฏฐิ นับ ถือ พระ รัตนตรัย นั้น
ได้ ถอก จำลอง ต่อ ๆ กันไป แปลง ตัว อักษร ตาม
ประเทศ ภาษา แห่ง ตน ๆ

ครั้น พระพุทธ ศาสนา ล่วง มา ถึง ๒๐๒๐ ปี จึง
พระธรรม ทิน ผู้ เป็น มหาเถร อยู่ ใน เมือง สีนคร (คือ
เมือง เชียงใหม่) พิจารณา เห็น ว่า พระไตรปิฎก
เคลื่อน คดผิด มาก จึง เลือก พระสงฆ์ ที่ วัฏ มาก กว่าร้อย
รูป ประชุม พร้อม กัน ใน พระ มณฑป ที่ พระ เจ้า
ศิริ ธรรม จักรวัตร สร้าง ถวาย ไว้ ใน มหาโพธา ราม วิหาร

ในพระ นคร นั้น กระทำ สังคายนาพระไตรปิฎก
 ตกแต่ให้ถูก ถ้วนบริบูรณ์ มีหนึ่งจึงสำเร็จ พระ
 เจ้า ศี วิ ธรรม จักรวัด เป็นโยมอุปฐาก นับเนื่องใน
 สังคายนาที่ ๘

แต่นั้นมา พระเถรานุเถรใน ชมพูทวีป ได้
 เล่าเรียน และ สร้าง ขึ้นสืบต่อกันมา บรรดา คน
 ที่มีอำนาจหรือมีทรัพย์ที่เป็นสัมมาทิฐิ ทั้งปวง คือ
 เมืองไทย, ลาว, เขมร, พม่า, มอญ, ก็สร้าง ขึ้น
 ตาม อักษร ภาษา ของตน ๆ สะสมกันอยู่เป็น
 อันมาก ครั้นกาลนานมา เมืองเหล่านี้ก็รบพุ่งกัน
 ขึ้น บรรดา พระคัมภีร์ เหล่า นั้น ๆ ก็เคลื่อนคลาต
 ไปบ้าง

ครั้น พระพุทธศาสนา ล่วงได้ ๒๓๓๑ ปี สมเด็จพระ
 พุทธ ยศดฟ้า จุฬาลงกรณ์ ได้ปราบดาภิเษกเป็น
 พระ มหา กระษัตราธิราช ครอง กรุง เทพ พระ มหานคร

ได้ อารยนา สมเด็จพระสังฆราช ผู้สถิตย วัตบางว่าใหญ่
ให้ เลือกลีลา พระราชาคณะ ถา นานุกรม เปรียญ และ
อื่น ๆ ที่เรียนรู้พระไตรปิฎก จัดได้ พระสงฆ์
๒๓๙ รูป กับราชบัณฑิตอาจารย์ อุบาสก ๓๒ คน
ประชุมพร้อม กันในวัดพระศรีสรรเพชญ์ ทวารวดี (วัด
มหาธาตุ) เปลี่ยนแปลง ทก แต่มีอักษรที่ จิปดาสนั้น
ให้ ถูกล้าง บริบูรณ์ ทุก ๆ พระคัมภีร์ใหญ่ น้อย ทั้ง
สิ้น และที่ใดสงสัย เคลือบแคลง ก็ ปรึกษา
ไต่ถาม พระราชาคณะ ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็น มหาเถรให้ วิเคราะห์
ตัดสิน ที่ผิด และ ชอบ และ ทำ การ สำรอง ข้าราชการ
พระไตรปิฎก ทั้ง แก่ เพี้ยเถื่อน ๑๒ ปี นั้น จน
ทราบ เท่า ถึง วัน เพี้ยเถื่อน ๕ ปี ระกา เอกศก พอ
ครบ ๕ เดือน จึง สำเร็จ นับ เนื่องจาก เป็น สังคายนาย
ครั้งที่ ๔

และ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน สยาม ตาม ลำดับ

ก็ได้ชำระ สร้าง เพิ่ม เติม อีก ทุก ๆ พระองค์ มา จน
 พระ พุทธศาสนา ล่วง ถึง ๒๕๓๗ พรรษา จึง
 พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์ พระ
 จุลจอมเกล้า เจ้า อยู่หัว ผู้ เป็น ศาสนุ ประถมกษ และธรรม
 ทายาท ทรง ราช พึง ถึง พระ พุทธศาสนา ว่า เมื่อ แต่
 ก่อน ๆ มา เมืองใหญ่ มี พม่า และ ลังกา เป็น ต้น ล้วน
 เป็น เมือง ที่ มี อำนาจ ทั้ง ต้น เมื่อ ประเทศใด ชัด สน
 ลง ด้วย พระ ไทร บัญฑ ก็ ยึด กัน ลอก คัด ได้ โดยง่าย
 มา บัด นี้ ประ เทศ เหล่า นั้น ก็ กลับ เสีย แก่ ช้า คึก
 ตก อยู่ ใน ความ ปกครอง ของ พวก ที่ ไม่ นับถือ พุทธศาสนา
 เสีย แล้ว ยิ่ง คง อยู่ แต่ กรุง สยาม ประเทศ เดียว
 พระ ไทร บัญฑ ทั้ง ปวง ก็ เสื่อม น้อย ไป ถ้า ชัด สน
 ลง ด้วย ฌัมป์ ที่ จะ ลอก คัด แล้ว ก็ จะ หา ได้ โดยยาก จำ
 ต้อง สร้าง พระ ไทร บัญฑ ขึ้น ไว้ ให้ มากหลาย ร้อยจบ แต่
 จะ จาร ใส่ ใบ ตาน ด้วย อักษร ขอม นั้น ก็ จะ ช้า นั้

ตู้พระไตรปิฎก

๔๗

(รูปตู้พระไตรปิฎก)

จักไม่สำเร็จได้ ถ้า พิมพ์ ขึ้น เป็น อักษรไทย จึง
จะ สำเร็จโดยง่าย ใน เรื่อง พระไตรปิฎกนี้ ไม่
เฉพาะ ว่า เป็น อักษร สิ่ง นั้น สิ่ง นี้ โดย

เมื่อทรง เห็น ฉะนั้น แล้ว จึงอาราธนา พระบรม
วงษา นุวงศ์ ที่ ทรง ผนวช พร้อม กับ พระราชา คณะ
ทั้ง ปวง มี พระบรม วงษเชอ กรมสมเด็จพระ
ปวเรศ วริยา สงกรณ์ เป็น ประธานใน ที่ ประชุม
พระเจ้า น้อยยา เชอ กรม ทิมน วชิรญาณ วโรต
ทรง จัดการ และได้ ทรง แทน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์
เชอ กรมสมเด็จพระ ปวเรศ วริยา สงกรณ์ ต่อ มา
จน ตลอดกาล ได้ชำระ ต้นฉบับให้ ถูก ถ้วนถี่ แล้ว
ให้ เจ้าพนักงาน พิมพ์ ขึ้น ถึง พันจบ เป็น หนังสือ
๓๙๐๐ เล่ม สำเร็จ นับว่า เป็น สิ่ง คายนาย ครั้ง
ที่ ๑๐ ต่อมา

คำถาม บทที่ ๘

- ๑ การทำสังคายนา ข้าราชการ พระไตร มีกฎ ครั้ง พระ ขรหันต์ ก็
ครั้ง ครั้ง บกชน ทำ ก ครั้ง ?
- ๒ กระษัตริย์ พระ องค์ ไต บ้าง ที่ ได้ ช่วย ทำ การ สังคายนา แข็ง
แรง มาก ?
- ๓ คำ พระ คำสอน เปน ภาษา อะไร แล้วตก มาเปน ภาษา อะไร ?
- ๔ พระ เจ้า แผ่น ดิน สยาม พระ องค์ ไต บ้าง ที่ ได้ ข้าราชการ
พระ ไตร มีกฎ ?
- ๕ พระ ไตร มีกฎ มี เท่า ไหร่ ?

บทที่ ๘

บวชนาค

การบวชนาคนี้ คือ เรียก คน ที่ จะ บวช เปน
พระ ว่า เจ้า นาค เป็น คำ ชาว บ้าน การ บวช มี
๒ อย่าง บวช เณร อย่าง ๑ บวช พระ อย่าง ๑ บวช
เณร นั้น ถ้า ผู้ ตี ก็ ใช้ แห่ แहन สนุก อย่าง บวช พระ
เณร นี้ คำ บาฬี เรียก ว่า " สามเณร " เณร ถือ ศีล

๑๐ ข้อ พระถือศีล ๒๒๗ ข้อ แต่ ข้อ ปฏิบัติอื่น ๆ
นอกจากศีล มี มาก

นาคที่จะบวช นั้น ถ้า เป็น เณร อายุ มาก น้อย
เท่าใด ก็ ได้ ทั้ง แต่ ๗ ขวบไป ถ้า เป็น พระ
ทั้ง แต่ ๒๐ ไป การ บวช อย่าง ธรรมดาไม่ สำคัญ
อย่างไร นัก คือ โทณณม โทณทนต์ แล้ว ก็ เอา
ผ้าไตร (ผ้าเหลือง) มาทูล ไปในโบสถ์ พระ
อาจารย์ (อุปัชฌาย์) ก็ บวชให้ ถ้า บวช อย่าง พิธี
ก็ อนุศาสนาน ทำ บุญ กัน เลี้ยง เชก มาก แล้ว ทำ
ขวัญ นาค เป็น คำให้ ศีลให้พรว่า ให้ บวช อยู่
นาน ๆ แล้ว จึง แห่ใหญ่ กัน ของที่ จะ บวช
และ ของถวาย พระ มี มาก น้อย เท่าใด บรรทุก รถ
บรรทุก เกวียน ขึ้น ม้า เกณฑ์ ผู้คน มา แห่ กัน เจ้า
นาค บางที ขี่ รถ บางที ขี่ ม้า แต่งตัวใส่ สวม พอก
(ชะฎา) สวม เสื้อ ครุย บักทอง งดงาม กัน ร่วม

กัน กต
แล้ว แห่ไป ตามทาง เดิน ที่ จะ เข้า วัด
บางที ก็ แห่ เหย ช้อมวัดไปให้ คน ตู ชมเชย เสีย รอบหนึ่ง

(รูป แห่บวชนาค)

เวลา แห่ นี้ เสียง เฆ แชะ ด้วย พิณพาทย์, ซ้อง, กลอง,
สนั่นไป ทั้งนี้ เมื่อ เข้า วัด แล้ว ต้องไป เวียนโบสถ์
๓ รอบ จึงเข้าโบสถ์ได้ เมื่อ เข้า พักอยู่ในโบสถ์

นั้นแล้ว

จึงเตรียมไพร่ บาดูร เข้าไป หา อุบาสมา

แล้ว ท่าน ก็ ตั้งพิธี บวชให้ ต่อไป ก็ เป็น พระ

แล้ว

ตั้งใจ เล่า เวียน ศาสนา ต่อไป

คำ ถาม บทที่ ๙

๑ การ บวช มี กี่ อย่าง ?

๒ ของ ที่ จะบวช มี อะไร บ้าง ?

๓ เณร กับ พระ ยาก เท่าไร จึง บวช ได้ ?

๔ เณร กับ พระ คือ ผิด กัน อย่างไร ?

บท ที่ ๑๐

พระ ชรรณกถัก

เมื่อ วัน พระ ๙ คำ ๑๔ คำ ๑๕ คำนี้ ทั้ง
 ข้าง ขึ้น ข้าง แรม ถ้า เด็ก ๆ ได้ ไป ใน วัด ที่ ศาสนา
 ซึ่ง เรียก ว่า วิหาร บ้าง การ เบริญญ บ้าง โรง ชรรณ บ้าง
 เหล่า นี้ จะ ได้ เห็น พระ องค์ หนึ่ง ขึ้น ไป นั่ง อยู่ บน
 ชรรณาคัน แสดง ชรรณ และ ใน ศาสนา นี้ ผู้ จะ แน่น ไป

ด้วยยาย แก่ ตา แก่ หน่อม สาว และ เด็ก นิ่ง กัน อยู่
 แน่นไป พวกนี้ เรา เรียก ว่า สัมปยุต คือ พวก
 อุบาสก อุบาสิกา ที่ มา นิ่ง พัง ธรรม

(รูป พระ แสดง ธรรม)

ที่ แรก พระที่ อยู่ บน ธรรมาสน์ นี้ ยกพัด ขึ้นถือ บัง
 หน้าไว้ แล้วว่า น โม ตัสสะ ะ ต ะ ๓ ครั้ง แล้ว

ว่า พุทฺธิ ชัมมนํ สังฆํ ฯลฯ ฯลฯ ไป จนปาดนา
 ทิปาภา ฯลฯ ที่ทำตังนี้คือให้ศีล พวกที่นั่งฟัง
 ก็ว่า ตามเสียงท่านไป ครั้นจบ แล้วท่านก็วางพัด
 ถือหนังสือ ว่า อภาส ศิริธากยมุนี ฯลฯ ตังนี้
 เรียกว่า บอกล่ ศักการาช คือ กล่าว ความ ตั้ง แต่ พระ
 พุทธเจ้า เข้าสู่ นิพพาน แล้ว มา จนถึง วันที่ ท่าน
 นั่ง เทศน์ นั้นได้เท่า นั้น พัน ปี เท่า นี้ เดือน กับ เศษ
 เท่า นั้นวัน แต่ ปี ที่เทศน์ ชื่อ นั้น ๆ เดือน ก็เรียก
 อย่าง นั้น ๆ วัน นั้น ๆ พอหมด เรื่อง แล้วก็ ตั้ง
 นโม อีก ๓ ทน แล้วก็ เทศน์ ไปตาม เรื่อง

บรรดา คน ที่ ฟัง เทศน์ ทั้ง หลาย เวลา ที่ เขา
 จะไป วัด นั้น เขาหา ของไป ให้ พระ นั้น เป็น ต้น ว่า
 เข้า แกง ขนม ของ หวาน ของ คาว ต่าง ๆ บดะ เตรียม
 เครื่อง บูชา ถิ่นที่ เทศน์ ไป ด้วย เป็น ผัว เหลือง ข้าง

เข้าสาร ปลา ผัก หนาก พงู บุหรี่ บ้าง เงิน และ อัฐิ
 บ้าง ต่าง ๆ ตาม ศรัทธา และ ดอกไม้ รูป เทียน
 เหล่านี้ พอ พระ ขึ้น ขรรมาศน์ ก็พากัน จุต บูชา ทุกคน
 ก็ การ มี เทศน์ นี้ว่า ไถยเทศน์ ขรรมาศ ถ้า เป็น
 พิธี พิเศษ ก็ เทศน์ คู่ ตาม ข้อ ศาสนา กัน สนุก มาก
 ถ้า ใคร ติด ก็ ชาติ ใหญ่ ถ้า ใคร แก่ ใจ ดี ก็ มัก มี เงิน
 ติด เทียน เพิ่ม

ยัง เทศน์ มหา ชาติ เรื่อง พระ เวสสันดร ให้ ทาน ข้าง
 ให้ ลูก เมีย เป็น ทาน เรื่อง นี้ ก็ สนุก ใหญ่ มี ๑๓ กัณฑ์
 เรื่อง สนุก ต่าง ๆ ก็ ไป สือ อยู่ กัณฑ์ ชุชก กับ มหาวราช
 (ให้ ดู เรื่อง ตัว พิมพ์ เล็ก ๆ ข้าง ท้าย) ผล ท้น ตา
 ของ การ เทศน์ นี้ ถ้า เจ้า อธิการ วัด เป็น ผู้ เอา ใจ ใส่
 วัด วา อาราม ก็ คิด มี เทศน์ ขึ้น คือ เรียบ รวย

ชาว บ้านที่ มา พัง ชวรรม เอา เงิน ทิด กัณฑ์ เทศน์
 นั้น มา ช่อม แหม วัด ไป สด วิหาร ศาสนา และ การ วัด
 ต่าง ๆ ที่ ชำรุด หรือ สร้าง หนังสือ ที่เป็น วิถี ทำ
 ประโยชน์ได้ ถ้า ไป ทำ อย่าง นี้ เอา เงิน ไป ใช้
 เสีย เปล่า ๆ ก็ หา เป็น ประโยชน์ แก่ พระ ศาสนา ไม่

คำ ถาม บท ที่ ๑๐

- ๑ มี ที่ วัน ที่ คน เขา ช่อม พัง เทศน์ มาก คือ วัน อะไร บ้าง ?
- ๒ พระ เทศน์ ที่ แรก ว่า อะไร ก่อน แล้ว ว่า อะไร ต่อ ไป ?
- ๓ เทศน์ มี ที่ อย่าง ๆ ไหน เป็น ดี ?
- ๔ พระ เทศน์ มี ผล ประโยชน์ อย่างไร ?

บท ที่ ๑๑

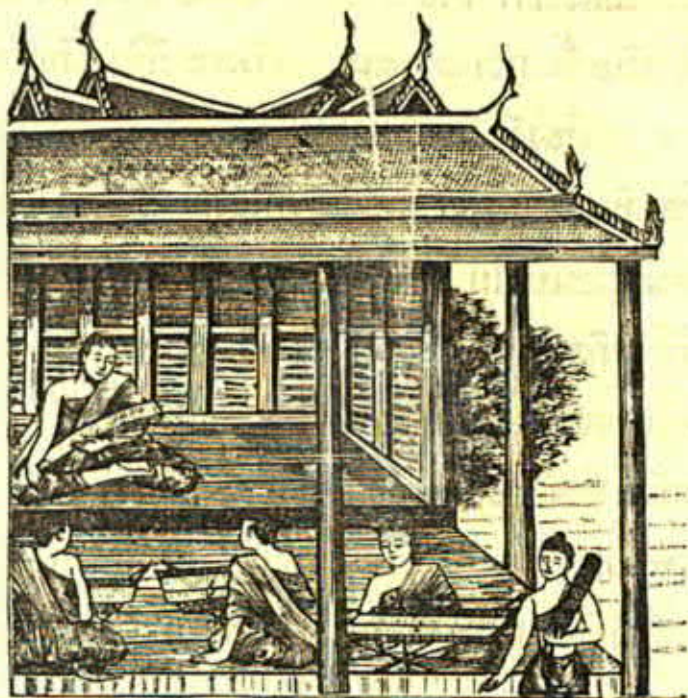
พระ สอน หนังสือ บาฬี

คนไทย เมื่อ เรา เป็น ผู้ ถิธ พระ ศาสนา อย่าง นี้ ย่อม
 ทำ การ บำรุง พระ ศาสนา หลาย อย่าง ตั้ง ท่าน แด่
 โบราณ มา ย่อม ปลูก ศาสนา โรง ชวรรม โรง เทศน์ เป็น ต้น
 แล้ว จ้าง อาจารย์ สอน บาฬี แก่ กุลบุตร เพื่อ สืบ อายุ

พระ สอน หนังสือ บาฬี

๕๔

พระ พุทธศาสนา เงินที่จ้างนี้ บางที เป็นของเจ้า
ของ เตียว บางที ก็ หายใจ ของ รวม กัน การ

(พระ สอน หนังสือ บาฬี)

สอน หนังสือ นี้ มี มา แท้ ครั้ง พระ ร่วง เจ้า แผ่นดิน
เมือง สุโขทัย เป็น เต็ม ที่ ว่า ได้ พระ ร่วง องค์ นี้
ได้ ทำ การ ยก ย่อง พระ พุทธศาสนา มาก ศักดิ์ ง่าย ๆ

พระเจ้า ศรี ชรรมาโคก เมือง ปาตลีบุตร นั้น

เมืองเราทุกวันนี้ มี การ บำรุง พระ ศาสนา
ยิ่ง เจริญ ขึ้น กว่า แต่ ก่อน เพราะ มี โรงเรียน หลวง
มาก เรื่อง นี้ ไม่ ต้อง กล่าว เพราะ นักเรียน ทุกคน
รู้ อยู่ เห็น อยู่ เอง แล้ว แต่ การ สอน บาฬี ยัง ลี้ ลับ อยู่
คือ นักเรียน ยัง ไม่ ใคร รู้ สึก ว่า บาฬี นั้น คือ อะไร จง
เข้าใจ เกิด ว่า คือ คำ ที่ พระพุทธรเจ้า ตรีศ สอน นั้นเอง
แต่ ไป ตก อยู่ ใน ภาษา ขาตี หนึ่ง เรียก ว่า มคธ พระ
อรหันต์ ท่าน ประ ภู คำ สอน ของ พระ พุทธ เจ้า เข้า ใจ ใน
ภาษา มคธ นั้น เพราะ ฉะนั้น ผู้ ที่ อยาก รู้ พระ ศาสนา
จึง ต้อง เรียน ภาษา นั้น แล้ว แปล เป็น ภาษา ไทย
อย่าง เรา เรียน ภาษา ฝรั่งเศส แปล มา เป็น ไทย นี้ ของ
หลวงอาจารย์ ทั้ง ๔ ใน กรมราชบัณฑิตยสถาน แต่
ตาม ศาสนา วัด นั้น มัก มี แต่ อาจารย์ สอน มี พระเถร
มา เรียน กัน มาก การ ที่ รู้ บาฬี แล้ว ย่อม เขียน หนังสือ

สื่อถูก ต้องใช้ ตัว สกต แม่น ยำ ด้วย คำ ภาษาไทย เรา
 ปน กัน กับ คำ บาฬี มาก นาน ตั้งแต่ โบราณ
 มา คำ ที่ สูง ๆ ทั้ง ราชาศัพท์ เปน นั้น ก็ ดี คำ ราชการ
 ก็ ดี ย่อม เปน คำ บาฬี การ ที่ รู้ แต่ หนังสือ ไทย นั้น
 จะ เขียน หนังสือ ให้ ถูก แท้ ก็ ไม่ได้ จะ แต่ง หนังสือ
 ให้ ถึก ซึ่ง ก็ ไม่ได้ ด้วย เข้าใจ คำ ใช้ ไม่ พอ เพราะ
 ฉะนั้น นักเรียน ที่ รู้ ภาษา ของ เรา เอง พอ แล้ว ควร
 เรียน ภาษา บาฬี ต่อ ไป ซึ่ง เปน คำ ศักดิ์สิทธิ์ ที่ เรา
 นับ ถือ กัน

คำ ถาม บท ที่ ๑๑

- ๑ คำ บาฬี คือ อะไร เขียน ทำ ไหม ?
- ๒ ประโยชน์ ของ คำ บาฬี มี อย่างไร ?
- ๓ เขียน หนังสือ ใช้ ตัว สกต และ การันต์ ไม่ ถูก เพราะ เหตุไร ?
- ๔ คำ ราชการ ทำ ไหม จึง มี คำ บาฬี มาก ?

บทที่ ๑๒

เรื่องราว หนังสือ บาฬี

หนังสือ บาฬี เรียกว่า คัมภีร์ คือ มัดหนึ่ง หายสิบ ผูก
 คนโบราณ ชอบสร้างมาก จนถึง กับสร้างตู้ และ หอ
 ไตร เขียน ลงกลายทอง ลงงาม ผู้มี มุก ซึ่ง มั่ง
 ประดับตู้ ก็ ประณีต ท่าน รวบรวมไว้ว่า ๘๔๐๐๐ ธรรมชั้น
 เรื่อง พิศดาร กล่าวไว้ ใน สังคายนาย บทที่ ๘ นั้น แล้ว
 ก็ พระศาสนา ได้ มี หลัก ถาน มั่นคง ก็ เพราะ มี หนังสือ
 มาก ถึง ๘๔๐๐๐ พระธรรมชั้นนี้ ความ เจริญ รุ่ง
 เรื่อง ของ พระศาสนา จึง ไม่ วั จัก เสื่อม ด้วย มี ผู้ เล่า เขียน
 ทรง จำ อยู่ เสมอ เพราะ มี ตำรา มาก และ หนังสือ
 แต่ละ เรื่อง นั้น ก็ ย่อม มี วิชา หลาย อย่าง พร้อม
 ทั้ง การ บ้าน เมือง และ การ ศาสนา เมื่อ เรียน รู้ บาฬี
 แล้ว อ่าน เรื่อง นี้ อ่าน เรื่อง ไนน์ ก็ คล่องใจ พระใน

วัดนี้ ท่าน ศึกษ บัณฑิต ด้วย หนังสือ บาฬี นอก
 ค็นยัง รุ่งวันยัง คำ ก็ ไม่ รู้ จัก หมด

หนังสือ ตำรา วิชา ภาษาไทย เรา ถ้า มี มาก มาย
 อย่าง บาฬี หรือ แลต บาฬี เป็น ไทย ได้ หมด นัก
 เรียน ก็ คง จะ พา กัน เพี้ยน ด้วย หนังสือ จะ พุดจา
 สิ่งใด ก็ ทน ๆ กัน ด้วย มี ความ รู้ คล้าย ๆ กัน ได้
 ถึง อย่าง นั้น ก็ ดี นัก เรียน ทุก คน ไม่ ควร จะ เสียใจ
 ความ เพี้ยน ความ หมนั้น เอง จะ พา ให้ รุ่งเรือง
 ถ้า พบ หนังสือ แล้ว จง หา เวลา ดู ให้ รู้ เรื่อง ไว้ เกิด ผล
 ของ การ อ่าน หนังสือ นั้น จะ รู้ สึก ได้ เมื่อ เวลา มี ธุระ
 เกิด ขึ้น ถึง จำ คำ ไม่ได้ เผลอ แต่ ยัง นึก ได้ ว่า
 เรื่อง นั้น มี อยู่ ใน หนังสือ เล่ม นั้น ก็ พด จะมี เวลา
 ไป ค้น หรือ เบ็ด ดู ได้ ถ้า มี คม มัว ไม่ รู้ เลย จะ ว่า มี
 โทษ อย่าง ไหน นั้น ก็ จะ รู้ เมื่อ เวลา ต้อง การ เหมือน
 กัน เช่น เต็ก ๆ เดิน ไป ไม่ มี อัฐ หรือ เงิน ติด ตัว ไป

เลย ไปเกิดท้องกร ซื่อกินสอเข้ากลางทาง หรือ
มีคนเอาของที่มีราคา มาขายให้ เราไม่มีเงินมี
อยู่อยู่กับตัว ที่นี้ก็จะรู้สึกได้ว่า ความเสียใจ
และเสียประโยชน์ของเรา มาถึงเข้าแล้ว

คำถาม บทที่ ๑๒

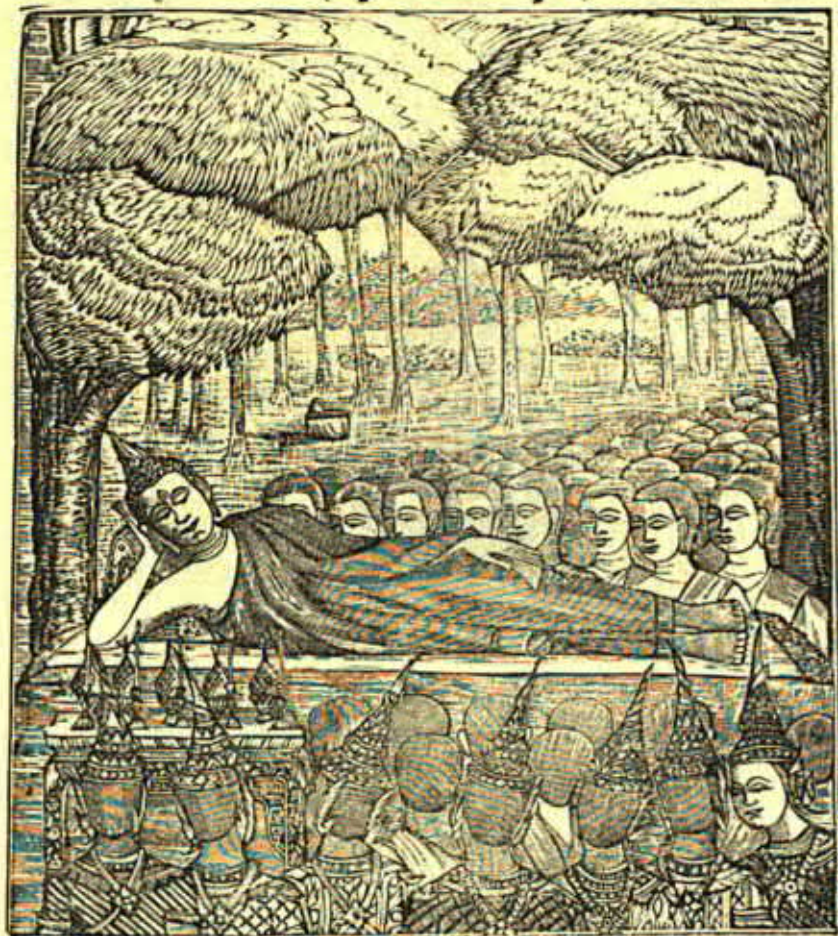
- ๑ หนังสือบาฬี มีกี่คัมภีร์ และมีประโยชน์อย่างไร ?
- ๒ คำสอนทุกวันนี้ ได้ อะไร เป็นหลัก ตาม ?
- ๓ ไม่รู้หนังสือ กับคนเดินทาง ไม่มีเงิน คิดตัวผิดกัน
อย่างไรบ้าง ?
- ๔ การอ่านหนังสือ ได้ มาก เวียง ดี อย่างไร ?

บทที่ ๑๓

พระธาตุ

เมื่อพระพุทธเจ้าไปถึง เมือง กุสินารา (กุสินคร)
นั้น ได้ ไปอาศัยอยู่ในสวน แล้วให้พระอานนท์
พับผ้าสังฆาฏิปูเข้าที่แท่นใต้ระหว่างต้นรัง แล้ว

พระองค์ ตรัสว่า “ ถ้าเรา เข้านิพพาน แล้ว คำสั่ง
สอน ของเรา จะ เป็น ครูชาจารย์ อยู่ สอน คน ทั้งหลาย

(พระพุทธรูปเจ้า นิพพาน)

แทนเรา ท่านทั้งหลายทุก คน อย่าได้มี ความ ประ
มาท ตน เสดย จง เวียน ไตร ศึกษา” แล้ว พระองค์
ก็ ทิม ชันธ นิพพาน มี ภาระสิทธิ์ เจ้า เมือง กุสินารา
และ ผู้คน ทั้ง พระ และ ภาระสิทธิ์ เป็น อัน มาก ประ ชุม
อยู่ ที่ นั้น เมื่อ ถึง กำหนด แล้ว ก็ ทำ เมรุ เสา เสร็จ
ก็ นี่ แหะ พระพุทธเจ้า ผู้เป็น บุรุษ พิเศษ ประเสริฐใน
โลก เป็น ที่นับ ถือ บูชา ของ เทวตา มนุษย์ทั้ง หลาย
ด้วย เมื่อ ถวาย พระเพลิง แล้ว จึง พา กัน แย่ง พระ
ธาตุ กัน จน ถึง แก่เมือง ต่าง ๆ ที่นับถือ ยกทัพมา
จะ รบ เมือง กุสินารา แต่ ภาระสิทธิ์ เจ้า เมือง กุสินารา ได้
เตรียม การ ต่อสู้ ไว้พร้อม ถึง กระนั้น ก็ ตี ขำศึก
๗ หัว เมือง ล้อม เมือง ไว้ การ ที่ จะ ต่อสู้ ศิกรุนั้น
ใคร จะ หวัง ว่า ชนะ ได้ เจ้า เมือง กุสินารา จึง มีอุบาย
ที่จะ ระงับ ศิกร คือ แบ่ง พระ ธาตุ ให้ ตาม ความ ประสงค์
ให้ ท่าน มหาพราหมณ์ อาจารย์ ใหญ่ เปน คน แจก ให้ เมือง
ละ ๒๓๓๓ (พระธาตุ นี้ เรียก ว่า พระสารีริกธาตุ บ้าง

อยู่ตามเมืองอื่นบ้าง พระเขี้ยวแก้วที่ ตกไป อยู่ถึง
 กานั้น เปน เบื้อง ตำ ข้างขวา แต่ พระธาตุ ที่ กระ
 ษัตริย์ ต่าง ๆ แห่ไปไว้ นั้น แล้ว พระเจ้า อชาตศัตรู
 เมืองราชคฤห์ เชิญ มา รวมไว้ หมด ภาย หลัง พระเจ้า
 ศรีธรรมมาโคก เมืองปาทลิปุตร์ จำ แยกไป ให้ แก่ เมือง
 ที่ นับ ถือ พระพุทธศาสนา อีก และ ที่ รัฐบาล อินเดีย
 ขุด ได้ ใน ปี ร.ศ. ๑๑๘๗ หลุดเกล้า ๆ ถวาย มา แต่ พระบาท
 สมเด็จ พระเจ้า อยู่ หัว ของ เรา นั้น ที่ พระองค์ จะ เป็น
 กระษัตริย์ ผู้ เปน ญาติ พระพุทธเจ้า และ มี บุญใหญ่
 จึง ได้ เชิญ มา รวมไว้ ได้ อย่าง พระเจ้า อชาตศัตรู และ พระ
 เจ้า ศรีธรรมมาโคก ได้ รวม นั้น และ เดียว นี้ พระธาตุ ทั้ง
 ปวง ถ้า จะ ว่า ก็ มา รวม อยู่ ใน เมือง เรา โดย มาก ซึ่ง
 บรรจุ ไว้ บน บรมบรรพต (ภูเขาทอง) วัดสระเกษ นั้น
 ก็ นี้ แหะละ พระธาตุ ที่ กระจ่าย ไป อยู่ ใน ที่ ต่าง ๆ จะ
 มารวม กัน ได้ นี้ เรา เคย ได้ รู้ อยู่ ว่า พระเจ้า แผ่น
 ดิน ที่ มี บุญบารมี มาก เท่า นั้น จึง อาจ รวม รวมไว้ ได้

คำถามบทที่ ๑๓

๑. เมื่อ จวน นิพพาน พระองค์ คริสต์ อย่างไรบ้าง ?
๒. ทำไม คน จึงชอบบูชา พระธาตุ ?
๓. พระธาตุ มี ที่อย่าง ไร ละเท่าไร ?
๔. เดียว นั พระธาตุ อยู่ ที่ ไหน ?

บทที่ ๑๔

พระพุทธบาท

เทศกาลไหว้ พระพุทธบาท เป็นเทศกาลที่รื่นเริง ใน
การ ประจำ มี พระพุทธบาท ที่ นับ ถือ อย่าง สำคัญ นั้น
มี อยู่ ใหญ่ ๒ แห่ง เมือง ปริมณฑล ซึ่ง เวลา นี้ เรียกว่า อำเภอ
ใหญ่ พุทธบาท แขวงเมืองสระบุรี ถัดกรุงเก่า
ขึ้นไป นอกนั้น ที่ได้ จำลอง มาไว้ในที่ต่าง ๆ ก็มี
อีก เปน อัน มาก เช่น ที่ วัด อมรินทราราม, กับ วัด จักร
วรรดิราชวาส เป็นต้น

คำว่า พระพุทธบาท นั้น
พระบาท ไม่มี คำ พุทธ ก็มี

บาง คน ก็ เรียกว่า
แต่ ก็ ย่อม เข้าใจ กัน

(พุทธจริยาเต็ม ๑)

ได้ว่า พระพุทธรบาท นั้นเอง เต็ก ๆ ที่ยังไม่ทราบ
ว่า พระพุทธรบาท คืออะไร ก็ คงจะมีมาก เราจึงจะ
เล่า เรื่อง พระพุทธรบาท ย่อ ๆ พอให้เข้าใจไว้บ้าง

พระพุทธรบาท คือ รอยเท้า ของ พระพุทธเจ้า แต่
ว่างาม น่าดู น่าชม หาเหมือน รอยเท้า ของ คน ส่า
มัญญ์ อย่างเราไม่ เพราะ ว่าพระองค์ ของ พระพุทธเจ้า
นั้น ท่านงามมาก ท่านเกิดมาได้ ส่วน เข้าตำรา
นรลักษณ์^๑ ไม่สูงไม่ ต่ำไม่ คำไม่ขาวไม่ สั้นไม่ยาว
แต่ดู แขนขา มือ เท้า รูปทรง ผสม จน เล็บ ฟัน หนึ่งทุก
อย่างงาม พร้อม ตามฝ่ามือฝ่าเท้า มี ลวดลายงาม
มาก (ให้ดูใน หนังสือ มหาบุรุษลักษณะ) ในฝ่า
พระบาทนั้น มีรูป กงจักร อยู่กลาง ข้าง ๆ รอบ
ไปนั้น มีรูป อินทรี, พรหม, ดาว, เตือน, ทวัน,
แม่น้ำ, ภูเขา, ปราสาท, เครื่อง กระจักริย สารพัด
ของที่ดีที่งาม มีราคา เป็นเครื่อง นับถือพิเศษ ทั้งนั้น

มี อยู่ในฝ่าพระบาท ของ พระองค์ หมด รวมได้ ๑๐๘
สิ่ง ให้ดูใน รูป พระพุทธรูปบาท ซึ่ง พิมพ์ จำลอง มาไว้
นี้ ก็ จะ เห็น ได้ โดยละเอียด

ซึ่ง ชาวเรา พา กัน เรียก ว่า มงคล ๑๐๘ นั้น
เพราะ ว่า ของ ดี ๆ เป็น ที่ นับถือ ก็ ไป มี อยู่ใน ฝ่าพระ
บาท ของ พระองค์ ๆ เป็น ที่ นับ ถือ ของ ชาวเรา ของ
เหล่า นั้น จึง ได้ นับว่า เป็น มงคล เครื่อง นับถือ อย่าง ยิ่ง

ก็ พระ พุทธ บาท ของ เรา ที่ เขา พระ พุทธ บาท นั้น
แต่ ก่อน มา ก็ หา มี ใคร รู้ เห็น ไม่ ต่อ พระพุทธเจ้า
เข้านิพพาน พุทธศักราชล่วงได้ ๒๑๔๙ ปี ใน แผ่น
ดิน พระเจ้าทรงธรรม กรุงเก่า นั้น พระานบุณ ชาว แขวง
นั้น เป็น ผู้ เห็น ก่อน แล้ว เมืองสระบุรี จึง มี บอก มา
กราบ บังคม ทูล พระเจ้า ทรงธรรม ๆ รับสั่งให้ นัก
ปราชญ์ ราชบัณฑิตย พระ สงฆ์ ทรงไตรปิฎกชำนาญใน
ลายลักษณ์ พระบาท ขึ้นไป ตรวจ สอบ ดู ก็ได้ ความ
ว่า เป็น รอยพระพุทธรูปบาท สม ตาม พระบาทจริง จึง

เสด็จ ขึ้น ไป ทอด พระ เนตร ก็ ทรง เชื้อ ถือ เสื่อม ไส้ ด้วย
พระองค์ ก็ ทรง พระ ไทร บิฏฐก ขำ นาค ใน ลาย สักขณ์ พระ
บาท เหมือน กัน

อนึ่ง ก่อน แต่ ยัง ไม่ พบ รอย พระ พุทธ บาท นี้ เมือง
ลังกา ก็ ได้ มี บอก มา ยัง กรุง ศรี อโยธยา ครั้ง หนึ่ง ว่า
กรุง ศรี อโยธยา มี รอย พระ พุทธ บาท อยู่ เหนือ ยอด เขา
สุวรรณบรรพต ก็ พอ สม เหตุ ผล กัน จึง ได้ ทรง
สร้าง มณฑป สรรพ ลง ไว้ และ สร้าง อุโบสถ, กุฏิ,
วิหาร, ศาลา รอบ บริเวณ อุทิศ สถานที่ เขา
สุวรรณบรรพต ถวาย พระ พุทธ บาท ออกไป ๑ โยชน์
โดยรอบ จัด การ นิเวศน์ พสม โภชน บูชา ตั้งแต่
นั้น มา พระ เจ้า แผ่นดิน และ ชาว เมือง ตลอดจน พระ ราชา
ณาจักร สยาม และ ต่าง เมือง ก็ ได้ พา กัน มา นมัส
การ ทำ สักการ บูชา ตลอดจน มา จน ทุก วัน นี้

เมื่อ ประเทศสยาม เราได้ มี รอย พระพุทธรูป เกิดขึ้น
ใน แผ่นดิน ดังนี้ ก็เป็นที่ นิยม ยินดี ของ คนไทย
ใช้ เป็น แต่เพียง ว่า พระพุทธรูป เจ้า จะได้ ทรง มอบ พระพุทธรูป
ศาสนา ให้ พระเจ้าแผ่นดินสยาม ได้ เป็น ศาสนูปถัมภก
โดย ขรรฆานุภาพ ก็ หาไม่ พระองค์ ยัง กลับ
ซ้ำ ประทับ ทราพระ บาทเจดีย์ ลงไว้ ใน แผ่นดิน สยาม
ด้วย สายลักษณะ ให้ มัน คง ว่า ศาสนา ของ พระองค์
จะ เป็น ศาสนา สำหรับ ชาตีสยาม

การ ที่ นิยม อย่าง นี้ แทะละ ท่อ ๆ มา จึง ได้ มี ผู้ เสื่อม
ใส ศรัทธา บางพวก ก่อ สร้าง รอย พระพุทธรูป จำ
ลอง ขึ้น ใน ที่ ต่าง ๆ ทำ ตาม สายลักษณะ ใน บาฬี บ้าง
ทำตาม รูป จำลอง ท่อ ๆ กัน มา บ้าง อย่าง ที่ ได้ มี
ปรากฏ อยู่ ทุก วัน นี้ เช่น วัด อมรินทร์ (บาง วัว)
วัด ประยูร วงษ์ (รั้ว เหล็ก) วัด จักร วรดิ ราชา วาศ

(ตามลัทธิ) และที่อื่น ๆ อีก เป็นอันมาก สำหรับ
นมัสการ ทำสักการบูชา ตามเทศกาลทุก ๆ ปี

ก็ รอย พระพุทธรูป บาท ของ พระพุทธรูปเจ้าที่ ชาวเรา นับ
ถือ กัน นี้ มี ใน ตำนาน แห่ง หนึ่ง ซึ่ง กุศุมภ์ ครอบ จะ
ทราบไว้ จะเป็น ความจริง อย่างไร นั้น แล้วแต่
จะ สัน นิษฐาน กัน ต่อไป คือใน ตำนาน อ่าง ว่า
พระพุทธรูปบาท มี อยู่ ใน ที่ ต่าง ๆ คือ ที่ หาดทรายกลาง
แม่น้ำนันทานที และ ที่ ภูเขาสุวรรณมาติกเจดีย์
ใน มัชฌิม ประเทศ คืออินเดียนี้ ๒ แห่ง กับ
ใน เกาะลังกาที่ ภูเขาสมณภูฏแห่งหนึ่ง ใน เมืองโย
นคบุรี แห่ง หนึ่ง ที่ ภูเขาสุวรรณบรรพต คือเขา
สัจจพันธคีรี เรา เรียก กัน ว่า เขา พระพุทธรูปบาทใน ประ
เทศเรา นี้ แห่ง หนึ่ง รวม เป็น พระพุทธรูปบาท ๕ รอย
ซึ่ง ปรากฏ มา ใน ตำนานโบราณ ๆ แต่ ที่ จริง เมือง
ที่ นับ ถือ พระพุทธรูปศาสนา ก็มี พระพุทธรูปบาท เป็นที่ไหว้

นมัสการ ทำสักการบูชา กัน ไถยมาก ตลอดไปเช่นใน
ธิเบต, จีน, แหลงมมลายู, และ ลาว, ๖ ๓ ๖ ๓ ๖

พระ พุทธบาท ของ เรา ที่ เขา พระบาท นี้ ก็มี ทำ นาน
ว่า พระตาบศ รูป หนึ่ง ชื่อ สัจจพันธ์ อยู่ ที่ เขา สุวรรณ
บรรพท ใน แขวง สุรินทร์ ปณิคม แคว้น แคว้น กรุง เทพ ทวาราว
ทีศรีอยุธยา วัน หนึ่ง พระพุทธเจ้า เสด็จ อยู่ พระเชตะวัน
เมือง ศาวัตถิ เล็ง ญาณ ส่อง โลก ทรง เห็น ว่า พระ
สัจจพันธ์ ฤทธิ จะ ได้ สำ เร็จ มรรค ผล จึง เสด็จ เหาะ มา
ถึง แล้ว ทรง แสดง ขรรคม เทศนา และ ประทาน ^๑ เอหิภิกขุ
แก่ พระสัจจพันธ์ เมื่อ เวลา จะ เสด็จ กลับ พระสัจจพันธ์
เถร ทูล อารธนา ให้ ทรง สำ แดง หลัก สำ คัญ ไว้
เพื่อ พระ ศาสนา ของ พระ องค์ จะ ได้ รุ่งเรือง อยู่ ใน ประ
เทศ สยาม ให้ เป็น ที่ เคารพ นับ ถือ กราบ ไหว้ บูชา ของ
ชน ภาย หลัง จึง พระพุทธองค์ ก็ ทรง อธิฐฐาน เหยียบ

๑ พระองค์ ตรัส ให้ เปน ภิกษุ (ไม่ ต้อง บวช เหมือน พระ ทุก วัน นี)

พระบาท เบื้องขวา ลง ตรง ที่ ประทับ เหนือ เขาสุวรรณ
บรรพต นั้น แล้ว ก็ เหาะ ขึ้น สู่วะหา กัดบ ยิง พระ เชต
วัน วิหาร สถานที่ นั้น ก็ ปรากฏ เป็น ตายลักษณ์ พระ
พุทธรูป สำหรับ ให้ เทพา มนุษย์ ได้ กระทำสักการบูชา
และ ให้ เห็น ได้ ว่า พระพุทธรูปศาสนา ก็ มา รุ่งเรือง อยู่
ใน ประเทศสยาม โดย พระเจ้าจันทร มหาวรรค ได้ เป็น
สังฆนายก เวลา นั้น

ความจริงพระพุทธรูปนี้ เมื่อพระพุทธรูปเจ้ายังมีพระชนม์
เที่ยว ทวิศ เทศนา ไปรด สัตว์ อยู่ นั้น พระองค์ เคย ได้
อธิฐาน เหยียบ รอย มี อยู่ บ้าง เพื่อ พระองค์ จะ ทรง
สำแดง ปาฏิหาริย์ ให้ คน ที่ เห็น บัง เกิด ความ อศจรรย์
ใจ และ เต็ม ไส้ นับ ถือ ตาม นิสัย ของ คน บาง จำ
พวก เช่น ใน คัมภีร์ ธรรมบท มี ว่า ครั้ง หนึ่ง พระ
องค์ เสด็จ จาริก อยู่ ใน กุรุรัฐ แคว้น แคว้น เมือง โกสัมพีก
ได้ ทรง อธิฐาน เหยียบ รอย พระบาท ให้ เป็น บท เจติย์ไว้

ให้มาคันทิยพราหมณ์ เห็น แล้ว เลื่อมใส นับ ถือพระองค์
จนได้ พังธรรมเทศนา สำเร็จมรรค ผล นั้น

เรื่องที่ แสดง การ กราบ ไหว้บูชา ที่มี โอบาฬี เป็น
พุทธภาษิต นั้น ก็ กล่าว ด้วย เจตีย์ ต่าง ๆ โดย มาก
คือ พระองค์ ตรัส ว่า สถานที่ ๆ พระองค์ ประ สรุติ หนึ่ง
สถานที่ ๆ พระองค์ ตรัสรู้ หนึ่ง สถานที่ ๆ พระองค์
แสดง ธรรมจักร หนึ่ง สถานที่ ๆ พระองค์ เข้า สัมนิพ
พาน หนึ่ง ที่ ทั้ง ๔ สถานที่ นี้ เป็น สถานที่ ให้ เกิด
สัง เวช และ เลื่อมใส แก่ บุค คล ผู้ เห็น เป็น เจตีย์ฐาน
แท้ ครั้น กาล ภาย หลัง มหาชน พากัน นิยม ก่อ สร้าง เป็น
สถูป, รูปเจตีย์, มณฑป. สรรวม ลง ใน สถานที่ เหล่า
นั้น เพื่อให้ เป็น ที่ หมาย สำ คัญ สำหรับ การ กราบ
ไหว้บูชา มา เมื่อ กาล ที่ พระองค์ เข้า สัมนิพพาน
แล้ว ผู้ ที่ ได้ ส่วน พระสารีริกธาตุ (พระบรมธาตุ ก็ เรียก)

๑ สถานที่ ควร เป็น เจตีย์, สถานที่ ควร เป็น ที่ คิด ถึง คุณ พระในใจ,

ก็ได้ก่อสถูป, รูปเจดีย์, มณฑป, ใหญ่ น้อย บรรจุ
พระสารีริกธาตุ นั้น เข้าไว้ เพื่อกราบไหว้บูชา ให้
เกิด สังเวช และ เลื่อมใส ระลึก คุณ พระพุทธองค์ ตาม
บ้านเมือง ที่ นับถือ พระองค์ นั้น เรียก ว่า ธาตุเจดีย์

ครั้น พระ สารี ริกธาตุ ไม่ พอ แบ่ง กัน หรือ
หา ยาก เข้า บาง คน ก็ เก็บ เอา พุทธ มริกาหาร ต่าง ๆ
ไป ก่อสถูป รูปเจดีย์ มณฑป บรรจุ ไว้ สำหรับกราบไหว้บูชา
จึง มี พระ เจดีย์ ที่ เนื่อง ด้วย พระพุทธ องค์ เป็น ๒ อย่าง
เรียก ธาตุเจดีย์ อย่าง หนึ่ง เรียก บริ โทศ เจดีย์ อย่าง หนึ่ง
เท่า นี้.

ครั้น กาล ต่อ มา เมื่อ ของ ที่ เนื่อง ด้วย พระ
พุทธองค์ หา ยาก เข้า จน ทั้ง หลาย ที่ หวัง ต่อ การ
บุญ ก็ ประพฤติ อุบาย ชอบ จัด หา พระ ธรรม คำ สอน
ของ พระ พุทธองค์ จา รีก ลง แผ่น ทอง, แผ่น เงิน,
และ ศิลา, ใบ ถาน. ใน วัตถุ ต่าง ๆ แล้ว ก่อสถูป

เจติย์ มณฑป บรรจุไว้ ให้ เป็นที่ กราบไหว้บูชา ก็
 เป็นการ ปลุกศรัทธา ความ เชื่อ เลื่อมใส ให้ เกิด แก่ ผู้ได้
 เห็น กราบไหว้บูชา เรียกว่า ธรรม เจติย์

เมื่อ พระ พุทธ องค์ เสด็จ เข้า สู่ นิพพาน ไป แล้ว นั้น
 การ ทำ บุญ คือ สังฆทาน มี พระ พุทธองค์ เป็น ประธาน ก็
 ย่อม ขาด ไป ชน ที่ เลื่อมใส ต่อ คำ ว่า พุทธปมุข
 กัตติ ใน บาง จำพวก เหล่านี้ จึงได้ แกะ เขียน ขึ้น หล่อ
 พระพุทธรูป ขึ้น เป็น พุทธ ปฏิมานี้ นิยม เอา ตาม ครั่ง
 คราว ที่ พระองค์ เสด็จ อยู่ ด้วย อริยาบถ ต่าง ๆ ณ ที่ ต่าง ๆ
 นั้น จึงได้ ปราภฏ เป็น พระ สมานิ, พระ มารวิชัย,
 พระ ห้าม สมุท, พระพุทธรูปไสยาสน์. เป็น พระ ปาง ขึ้น
 ณ สมัย นั้น ๆ แล้ว มี หน้า ยัง ข้ำ ถวาย พระ นาม
 กาม พระ คุณ ที่ ทรง มี ใน พระองค์ ด้วย เพื่อ
 ให้ ได้ ความ เลื่อมใส ใน การ ได้ เห็น ได้ พัง เป็น ต้น การ

ทำ บุญ ใน สมัย ต่อ มา นี้ จึง มี พระ ปฐมมา เป็น ประธาน
แทน พระพุทธ องค์ หรือ เพื่อ จะ ให้ การ กุศล นั้น
ได้ บูชา พร้อม พระ ไตร รัตน์ ดังนี้ จึง เกิด มี พระพุทธ
ปฏิมากร ใหญ่ น้อย ขึ้น ตาม บ้าน เมือง ที่ นับ ถือ นับ
เป็น อุตเทสิก เจติย์ รวม พระเจติย์ ได้ ๔ ประเภท คือ
ธาตุเจติย์ ๑ บริโภคเจติย์ ๑ ธรรมเจติย์ ๑ อุตเทสิก
เจติย์ ๑ เท่า นี้.

แต่ เจติย์ ต่าง ๆ อย่าง ที่ ชน ภาย หลัง ๆ ทำ กัน
ใหญ่ บ้าง เล็ก บ้าง แล้ว บรรจุ อัฐิ ธาตุ ของ ชน
ตาม ญะ เข้า ไว้ นั้น หา ต้อง ตาม บาป ใน พระ ศาสนา
ไม่ เพราะ พระ บาป ว่า ไว้ ว่า อัฐิ ธาตุ ที่ เป็น
อุปารท นั้น ควร มี แต่ สมเด็จ พระพุทธเจ้า ๑
พระ บัณฑิต พุทธ ๑ พระ อริยสัจ ๑ พระเจ้าจักร
พรรค์ ๑ สี่ จำ พวก เท่านี้ เป็น เจติยฐาน ที่ ให้ เกิด

๑ ควร ทำ เป็น ๘ รูป

ความ สัตว์เวศ และ เลื่อมใส แก่ ผู้ ได้ เห็น กราบ ไหว้ บูชา.

ก็ พระ พุทธ บาท ซึ่ง มี ตาย ลักษณะ เป็น นรลักษณะ
ของ พระมหา บุรุษ ลักษณะ นั้น จะ นับ ใน บริ โภค เจริญ
หรือ ออทเทศิก เจริญ อย่างไร ใน บาฬี คัมภีร์ ศาสนา
คัมภีร์ ธรรม บท กล่าว ว่า บทเจริญ ๆ ฉะนี้ ก็ ควร
นับ เจริญ เป็น ๕ ประเภท ทั้ง บทเจริญ ด้วย เพราะ
ว่า พระองค์ ก็ เคย ทรง สำแดง รอย พระบาท เป็น บทเจริญ
ให้ ปรากฏ แก่ ชน บาง จำ พวก ที่ มี นิ สัย ควร จะ ทรมาน
ให้นับถือ ปาฏิหาร ของ พระองค์ ๆ จึง เป็น ศาสดา อุดม
เอกในโลก เป็น มหา บุรุษ ของ บุรุษ ทั้ง หลาย เป็น
มхамุนี ของ นักปราชญ์ ทั้ง หลาย เป็น ธรรมราชา
ของ กระษัตริย์ ทั้ง หลาย เป็น เทพาทิเทพ ของ เทวดา
ทั้ง หลาย เป็น พรหมชาติพรหม ของ พรหม ทั้ง หลาย.

คำ ตาม บทที่ ๑๔

- ๑ ใคร เป็น ผู้ พบ รอย พระ พุทธ บาท ที่ ดิน และ ทำ อย่างไร
การ ะไร บ้าง ใคร เป็น ผู้ ไป ทำ ?
- ๒ พระ พุทธ บาท มี ลักษณะ อย่างไร ?
- ๓ คำ นาม เรื่อง พระ พุทธ บาท อย่างไร ?
- ๔ เจตีย์ มี ที่ อย่างไร ?

บทที่ ๑๕

พระ ศาสนา

- ๑ คำ ว่า พระ ศาสนา ก็ ติ พระ พุทธ ศาสนา ก็ ติ
ถือ กัน ว่า คำ พระ พุทธ เจ้า ตรัส สอน ท่าน รวบรวม ไว้ ว่า มี
อยู่ ๔ ประการ เรียก นวสังกต ศาสตรา และ รวม เข้า ที่ เปน
๓ ประการ เรียก พระ ไตร ปิฎก คือ พระ สุต ๑ พระ
วินัย ๑ พระ มรรค ๑ เนื้อ ความ ของ พระ สุต นั้น
ว่า ด้วย เรื่อง ราวเก่า ใหม่ ของ พระ ศาสนา เนื้อ ความ
ของ พระ วินัย นั้น ว่า ด้วย ข้อ บังคับ สำหรับ พระ เณร

ชาวบ้าน รักษา ประพฤติ ตาม เมื่อ ความ ของพระ
บรมมัทธ นั้น ว่า ด้วย ธรรมตา หรือ สิ่ง ที่ เป็น อยู่ อย่าง
นั้น เอง เช่น ความ เกิด, ความ ตาย, ความ ดี, ความ
ชั่ว, ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ, ฯลฯ ใคร จะ ทำ อย่างไร ให้
ชาติโลกไม่ได้ ต้อง เป็น อยู่ อย่าง นั้น เอง

พระพุทธเจ้า นั้น สอน ธรรม มาก มาก นัก ใน ที่ นี้
จะ ว่า แต่ ที่ ไก่ ๑ เช่น ใน หนังสือ สวด มนต์ เป็น
ต้น ซึ่ง เด็ก จะ ได้ เคย ฟัง ติดหู อยู่ สำหรับ ไก่
ถาม ผู้รู้ ต่อ ไป ใน เจ็ดตำนาน นั้น มี คำ สวดมนต์ บาง
แห่ง ก็ เป็น คำ สอน บุญ บาป บาง แห่ง เป็น คำ อวย
ไชย ให้ พร แก่ ชาว บ้าน บ้าง คือ ที่ เรียก มงคลสูตร

๒ มงคลสูตร นั้น มี เนื้อ ความ ว่า ด้วยการ มงคล
มงคล ก็ คือ แปล ว่า ความ ดี ความ เจริญ สุข ตั้ง ท่าน
กล่าว ได้ ว่า “อย่า คบ คน ชั่ว คน พาล ให้ คบ คน ดี ๑
ที่เป็น นัก ปราชญ์ ให้ บูชา กราบ ไหว้ ผู้ สม ควร บูชา

จึงเป็น มงคล เจริญสุข ๆ ๓ ๆ การอยู่ในบ้านเมือง
ที่สมควร ก็คือ ทั้งคน ของ ตัวใจ ในที่ที่ ดี ดี ศึกษา
ความรู้ วิชา ข้อ บังคับ กฎหมาย ก็ดี พุทธเจ้า เป็น
สุภาษิต นำ พัง ก็ดี ย่อม เป็น ศิริมงคล ทั้ง นั้น ๆ ๓ ๆ
ประฏิบัติ พ่อแม่ สงเคราะห์ ลูกเมีย การงานไม่ เบื่อ
หน่าย ให้ทาน ถือ ธรรมจริยา สงเคราะห์ญาติ รัก
ใคร่ กัน ๆ ๓ ๆ หมั่น พัง คำสอน และ สันทนา ปราศ
กัน เป็น คน อุดม ถิ่น ความ ชั่ว ได้ ว่า ง่าย สอน
ง่าย ก็ดี เหล่า นี้ เป็น มงคล ทั้ง นั้น ..

๓ ใน กรณียเมตตสูตร ว่า กุสุมุตว์ ผู้ ปราศนา
ความเย็นใจ นั้น ต้อง เป็น คน อารยาญ, ชื่อ ตรง น้ำ
ใจ ดี, สอน ง่าย, โอนอ่อน, ไม่ ถือ ตัว เกินไป
ยินดี ชื่นชม แท้ของ ตัว ที่มี, เลี้ยงง่าย, ทำ การงาน
ไม่ เหลือ บ่า กว่า แรง, การ ประพฤติ ก็ พอ สม
ควร. ๆ ๓ ๆ

๔ ใน ธรรมจักร นั้น พระองค์สอน ๔ อย่าง เรียก ขริยสี่ คือ ตัว ทุกข์ ๑ เหตุให้เกิดทุกข์ ๑ เครื่องดับทุกข์ ๑ วิธี หรือ ทางไป ตู เครื่องดับ ทุกข์ ๑ รวม ๔ เท่านั้น

๕ ใน ชาติตตสูตร ว่า ของที่เรามีอยู่ คือ ทา หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ. นี้ เป็น ของร้อนรน เสาธตัญ เราให้ วุ่น วายยุ เตมอ ถ้า รู้ แล้ว ให้ เบื่อหน่าย ระงับ ความ ร้อน เสีย

๖ ใน อนัตถกถาสูตร ว่า สังขาร ร่างกาย นี้ ไม่ ใช่ว่า ตัว ตน ของ เรา เพราะ บังคับ ไม่ได้ เช่น ไข้ เจ็บ ตาย เราห้ามไม่ได้ จึงไม่ใช่ ของ เรา เป็น ของ ธรรมดา ให้ เรา รู้ ไว้ แล้ว ยำได้ ห่วงใย สังขาร ร่างกาย เลย

๗ ใน ปัพพโคปมคาถา ว่า ความ แก่ ความ ตาย เหมือน ภูเขา สูง ที่ ก่อตั้ง หมุน เข้ามา ทั้ง ๔ ด้าน

ย่อม บด ทับ สิ่ง สารา สัตว์ ผู้ คน ตาย หมด ถ้า รู้ ว่า
เป็น อย่าง นั้น จริง แล้ว จง นับ ถือ พระพุทธ, พระ
ธรรม, พระสงฆ์. ตาย จะ ได้ ไป สู่ สวรรค์ ฯ ๓ ฯ

๘ ใน อริยชนคาถา ว่า ศรัทธา เชื่อ ถือ พระรัตน
ไตร วิชา ศีล บริสุทธิ์ ถึง จะ เป็น คน จน คน มี ก็
ตาม ท่าน ว่า “ ไม่ จน อริยทรัพย์ ได้ ชื่อ ว่า
ไม่ เสีย ที่ เกิด ”

๙ ใน ภทเทกรัตตคาถา ว่า กาล ที่ ส่อง แล้ว ไป ก็ ตี
และ ที่ ยัง ไม่ มา ถึง ก็ ตี ก็ ช่าง เกิด อย่า รำ ฟิง ถึง
เลย การ ที่ กำ ตั้ง ทำ อยู่ นั้น เป็น การ ที่ ให้ พิจารณา
เห็น ทาง จริง จง ได้ “ การ งาน ที่ ควร ให้ แล้ว ใน วัน
เดียว ได้ นั้น เป็น การ ควร ขยัน ช้น แข็ง เพราะ ว่า ไม่
มี ใคร รู้ วัน ตาย ”

๑๐ ใน สัจจานวิชยานุรูปคาถา ว่า วาจา จริง
เป็น คำ ไม่ ตาย ชาติ ฯ ความ จริง เป็น รศอรรค กว่า รศทั้ง

หลาย ธรรม นั้นใคร ประพจน์ ให้ ดี แล้ว ก็ นำ ความ
ศุข มาให้, พระ สรรเสริญ คน หา เลี้ยง ชีวิต ด้วย
ปัญญา, ว่า ประเสริฐ

๑๑ ใน เมตตานิสงส์ ว่าผู้ ไตไม่ ทำตาย มิตร คน
ทั้งหลาย ย่อม เข้า ฝาก ตัว ฝาก กาย ต่อ ผู้ นั้น, คน ที่
ไม่ทำตาย มิตร นั้น จะไป บ้านไต เมืองไต มี คน นั้น
ถือ บุชา ชาติตย ทั้ง หลาย ก็ ไม่ ตู แคลน คน ที่ มีไมตรี
ต่อมิตร ๆ ๓ ๆ

คนไม่ ทำตาย มิตร ชื่อ เลี้ยง งาม ไตงตั้ง เป็นที่อุดม
ในวงษ์ ญาติ ทั้ง เป็นที่รื่นเริงใน สภา ด้วย , ๓ ๆ

๑๒ ใน ติจณวชิรปริหานิยธรรม ว่า การ ประชุม ทุก
วัน ๆ ยังตั้ง อยู่ ทราบไต ความ เจริญ ก็ อยู่ ทรานั้น
การ ว่า สิ่งไต พร้อมใจ กัน ก็ เป็น การ เจริญเสมอ ๆ ๓ ๆ
คนไตใน ทระ กุดเป็น ผู้ ถ้ำ ก็ ควร เคารพ กัน ตาม
อายุ จะ เป็น ความเจริญ ๆ ๓ ๆ

๑๓ ใน สัปปริสธรรม ว่าให้รู้ เหตุเดิมว่า เปนมา
 อย่างไร ๑ ให้รู้ ผลว่าจะ มี อย่างไร ๑ ให้รู้ ตน
 ว่า สมควร เพียงเท่าใด ๑ ให้รู้ ประมาณ ว่า อย่างไร
 จะพอดี ๑ ให้รู้ กาลว่า เวลาใดจะ เปน เวลา ควร
 ไม่ควร ๑ ให้รู้ ปริยัติว่า ในที่ ประชุม และหมู่ นั้น
 จะมี คนได้สักกี่ จำพวก ๑ ให้รู้ บุคคล ว่า คน
 หนึ่ง ๆ จะมี สันดาน เปน คน เดียว อยู่ หรือ แบ่งได้
 เปน หลาย คน ๑

๑๔ ใน คาถาธรรมบท นั้น กัณฑ์ ว่า บรรดา ธรรม ทั้ง
 หลาย ใจ ย่อม ไปก่อน ถึง ก่อน ใจ นี้ เปน ของ ประ
 เสริฐ สิ่งใด ๆ ย่อม สำเร็จ ได้ ด้วย ใจ, ต่างว่า ใจ
 จะ คิด ดี คิด ชั่ว แล้ว คน ย่อม จะ พุท กิเลส จะ ทำ ลง กิเลส
 สิ่ง นั้น จะ เปน ผล ดี หรือ ชั่ว ก็ ตาม คง ได้ แก่ ผู้ ทำ

นั้นเอง เปรียบ ตูฯ เกิดขึ้น ตามรอยเท้าโคไป หรือ
เงาติดเท้าตามคนไปก็เหมือนกัน

๑๕ ใน คาถาธรรมบทนั้นแปลว่า มนต์คาถาวิ
ชาทั้งหลายไม่หมั่นท่อง บ่น ก็หมั่นหมอง (คือจะเสื่อมเสีย)
สถานบ้านเรือนไม่หมั่นขัดกวาด เช็ด, ถู, ก็ จะสก
ปรกโสมนมอม ร่างกายไม่หมั่นชำระล้างอาบ ก็พา
ตนให้เปื้อนคนโสมนมอม การประมาท มักง่าย ก็เป็น
การ มัว หมอง ได้แก่ ผู้รักษา การงานเช่นกัน

๑๖ ก็นี่แหละ พระพุทธศาสนา ซึ่งมาแพร่หลาย
อยู่ในบ้านเมือง ของชาติเรา ควร นับ ว่า เป็น บุญ
ลาภ ซึ่งเราไม่ ต้อง รบ รพ ทำ สงคราม แย่งชิงใคร
เหมือนแต่ ครั้งโบราณ เคย เรา ก็มี พร้อม ทุก อย่าง
พระ พุทธ ศาสนา นี้ มี หลั ก ถาน ให้ เรา เห็น เป็น พยาน
คือ พระพุทธเจ้า เรา ก็ หมาย เอา พระพุทธรูป น้อยใหญ่ทั้ง
หลาย ที่ มี อยู่ เป็น ของ จำลององค์ พระพุทธเจ้า ต่อ ๆ

มา แต่ เติม พระธรรม เรา ก็ หมายถึง เอา พระไตรปิฎก คือ คัมภีร์ หนังสือ ทั้ง หลาย ที่มี มาก มายนี้ ซึ่ง เป็น ของ บรรพ พระธรรม ดังได้ พระสงฆ์ เรา ก็ หมายถึง เอา พระที่ บวช ทั้ง หลาย ใน ชาติ ซึ่ง เป็น ผู้ ทำ อย่าง พระสงฆ์ แต่ ก่อน ๆ พระวิทนต์ ไกร ย่อม มา พ้້อม มุน อยู่ ใน บ้าน เมือง ของ เรา ทั้ง หลาย แล้ว พ้້อม กับ พระ บรม ชาติ ทั้ง สิ้น ซึ่ง เป็น ที่ ประเสริฐ แก่ เรา ด้วย ชาว เรา แต่ ไบรณ ได้ มี ความ เลื่อมใส ใน พระ ศาสนา อัน เป็น มหา ญาณ นี้ ตลอด มา จึง ได้ พา กัน สร้าง วัด ใหญ่ ๆ ไต ๆ ทัว ไป ใน แผ่น ดิน พา กัน สร้าง หนังสือ มาก มาย ไป ทุก ๆ วัด พา กัน หล่อ พระ ติน ตาย ไป ทั้ง เมือง

การ สร้าง วัด สร้าง หนังสือ หล่อ พระ บวช พระ นี้ ถ้า คน โสภ คน ตระหนี่ ก็ ทำ ไม่ ได้ มาก ๆ เหมือน คน แต่ ก่อน คน แต่ ก่อน นั้น สร้าง บ้าน อยู่ ก็ มัก สร้าง หอพระ ไว้ ใน บ้าน สำหรับ กราบ ไหว้ บูชา ด้วย

สร้าง ศาสนา ท่อทาน และ ม้า หน้าบ้าน สำหรับ ตักบาตรด้วย
 เขา ทำ สิ่งใด เกี่ยวกับ ด้วย บุญ ทาน โดย มาก เช่น
 บ้านหนึ่ง เคย ทำนาได้เข้า แต่ ๑๐ เกวียน ก็นพอ ตี
 จมใหม่ ถ้า ยี่สิบ เขาได้เข้า ตั้ง ๑๕ เกวียน ก็
 จมเกิด บ้านนั้นไม่ บวช พระ สุก หตถา บ่าว ทาษ
 ก็ คง ทอด กฐิน หรือมี เทศน์ อย่างใด อย่าง หนึ่ง เสมอ
 ถ้า รวยใหญ่ ก็ ทำใหญ่ เหมือนกัน เพราะ เขา รักษา
 สัมปทา ๔ เสมอ รู้จัก กำหนดการใช้ แบ่งไว้แต่ พอ
 ก็นพอใช้ นอกนั้น ทำ บุญ เพราะ เขาไม่ พา กัน
 โลก เขา พา กัน รู้ตัว ของ เขา ว่า เรา หา ได้
 ทำได้ อยู่ เสมอ ควร แบ่ง ส่วน ให้ ท่าน ทำบุญ ตักบาตร
 ไว้ ใน หนึ่ง ทา เห็น จะได้ ไม่ ร้อนใจ

ข้อนี้ ก็ จริง แต่ คน เรา จะ รวย สัก เท่าใด ๆ ก็ ตี
 คง แปล ว่า หา เลี้ยง ชีวิต ของ เรา ไป วัน หนึ่ง ๆ และ
 เรา จะ เลี้ยง ด้วย เข้า ๒, ๓, ๔. เวลา เท่านั้น ไม่

เกินขึ้นไป เราจะมีให้ล้นพ้นเท่าใด
ก็คงกินวันละ ๒, ๓, ๔, เวลาไปตั้งนี้จบหมดลมหายใจ

(รูป พระ วัช ภารี และ คน ตัก ภารี)

ใจ เงินทองที่มั่งมีนั้น คงตกเป็นมรดกคนอื่น
ถ้าคิดได้ตั้งนี้แล้ว ถึงเมื่อเรายังไม่ตายก็อย่าง
เดียวกัน ควรรู้สึกว่าการที่ทำอยู่ทุกวันนี้ เรา

ทำให้ คน อื่น ทั้ง นั้น ส่วน ของ เรา ก็ คือ กิน วัน
ละ ๒, ๓, ๔, เวลานั้น เอง นี่ ว่า แต่ ส่วน กิน ส่วนอื่น
ก็ เช่น กัน

ข้อ ที่ บรรยาย มา ข้าง ท้าย นี้ นักเรียน จะ เข้าใจ
ยาก อยู่ แต่ ไม่ จำ เป็น ที่ จะ ชื่น รั้ เสดย ก็ ได้ เพราะ
เป็น คำ บรรยาย เท่านั้น

คำ ถาม บท ที่ ๑๕

๑. ถาม ว่า พระศาสดา นั้น นักเรียน เข้าใจ อย่างไร บ้าง ?
๒. ใน มงคลสูตร นักเรียน ชอบใจ ตรง ไหน บ้าง ?
๓. ใน กรณียเมตตสูตร เห็น ความ ว่า อย่างไร ?
๔. ใน ขรรณจักร พระองค์ สอน อะไร บ้าง ?
๕. ใน ธาติคตสูตร อะไร เปน ของ ที่ ไม่ ดี ?
๖. ใน อนัตตลักขณสูตร พระองค์ สอน ไว้ ทำ ไหม ?
๗. ใน ปัพพโตปมคคาถา พระองค์ สอน ไว้ อย่างไร บ้าง ?
๘. ใน อริยชนคาถา คน ที่ ไม่ เสีย ที่ เกิด คือ อะไร ?
๙. ใน ภัทเทกรัตตคาถา พระองค์ สอน ให้ พิจารณา เห็น
เป็น อย่างไร ?

- ๑๐ ใน ศักยภาพวิชยานุรูป ว่า อะไร เปน รศ ชว้อย ?
- ๑๑ ใน เมตตานิสถัง คน ที่ไม่ ทำลายมิตร นั้นได้ ผล อย่างไร ?
- ๑๒ ใน ถิณว้อปรีหานิยธรรม ความ เจริญ มาแต่ สิ่งอันใด ?
- ๑๓ ใน สัมปรีตธรรม มี ก็ อย่างไร สำหรับให้รู้ อะไร ?
- ๑๔ ใน ศาถา ธรรมบท นั้น ต้น อะไร เปน ของ ทำ สิ่ง ขึ้น ให้สำเร็จ ?
- ๑๕ ใน ศาถา ธรรมบท นั้น ป ทย ความ หม่น หมอง และ โสมน นั้น คือ อะไร ?
- ๑๖ และ เรื่อง รวด ค่อน ไป ว่า ด้วย เรื่อง อะไร ข้อ ไหน มี ประโยชน์ บ้าง ทรง ไหน เปน ประโยชน์ ดี ?

นิทาน เรื่องสั้น ๆ สำหรับเด็ก เล่า

พระพุทธรูปประวิติ

ใน ประเทศ อินเดีย แต่ ก่อน มี กระษัตริย์ องค์ หนึ่ง ชื่อ
 ฤทธ โชทน ครอง เมือง กบิลพัสดุ มี พระมเหสี ชื่อ มหา มายา ลูก
 ชาย ชื่อ พระสิทธชาทร ๑ ขยาย ได้ ๑๖ ปี มี มเหสี ชื่อ พระ พิมพา
 พระมิตาให้ ครอง เมือง อยู่ ได้ ๑๓ ปี มี ลูก ชาย คน หนึ่ง ชื่อ ราหุล
 พัง คดอด ออก มา ค้น เติบว ยัง ไม่ทัน ตัวว พระสิทธชาทร
 มิตา หนี ไป บวช

เมื่อ พระอิททวารถ มนต์ แล้ว เพียรจะ เป็น พระพุทธเจ้า
อยู่ ๖ ปี ชดเข้าอยู่ ๔๔ วัน ต่อมา ก็ ได้ เป็น พระพุทธเจ้า
ใคร ๆ ก็ พา กัน เรียก พระพุทธเจ้า ๆ ก็ ได้ ตั้ง สอน ขรรคมให้ คน
ทั้ง หลาย มี ใบบุญ ให้ ทำ บุญให้ ทาน, วัชสา คีต, พัง เทศน์,
และ ให้ บวช เป็น สามเณร เป็น พระ เทียน มี คน นับ ถึง ประมาณ
๔๘๓,๐๐๐,๐๐๐ คน (สี่ สิบ แปด โกฏิ สาม ล้าน) เทียวไปรด
สัตว ได้ ๔๕ ปี ก็ เข้า สู่ พระนิพพาน (สมมติ ว่า ตาย) รวม
พระชนม์ ได้ ๘๐ ปี

เมื่อ พระพุทธเจ้า เข้า สู่ พระนิพพาน แล้ว พระ ที่ เ็น
ศิษย์ ได้ เฒ่า เรี่ยม ขรรคมไว้ ก็ ตั้ง สอน กัน ต่อ ๆ มา จน ทุก วัน นี้
อย่าง พระใน วัด พระเชตุพน (วัดโพธิ์) วัด สุทัศน์ วัด สระเกษ
ที่ ได้ เทียว บิณฑบาต และ เทศน์ ขยาย บ่อย ๆ นั้น

พระพุทธศักราช

พระ องค์ ตั้ง สู่ พระครุฑ เสด็จ ไกล รุ่ง วัน ๕ ๔ ค่ำ ปี ระกา
ประสูติ เสด็จ เข้า วัน ๖ ๖ ค่ำ ปี จอ เสด็จ ราช มี นล ชอก
บวช ปี เถาะ ครุฑ รุ่ง วัน ๔ ๖ ค่ำ ปี ระกา นิพพาน
เสด็จ ไกล รุ่ง วัน ๓ ๖ ค่ำ ปี มะเส็ง

พระพุทธกิจ ๕

- ๑ เข้า พระองค์ ไปโปรดสัตว์ (บิณฑบาต)
 - ๒ เย็น จำแดง ขรรณเทศนา แก่ สรรพสัตว์
 - ๓ คำให้ โอวาท คำสั่ง สอน แก่ ภิกษุ ทั้ง หดาย
 - ๔ ตั้ง แต่ ๒ ยาม ไป แก้ มัญญา เทวดา
 - ๕ เวลา จวน สว่าง ถึง ญาณ ตรวญโลกย์ ดู เวไนย สัตว์
ที่ จะ สั่ง สอน
-

พระพุทธจริยา ๓

- ๑ ไถ กัตถ จริยา คือ ตั้ง แต่ พระองค์ บำเพ็ญ พระบารมี
มาใน พระชาติ ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ และ ความ สุข แก่ สัตว์ โลก
จน ถึง พระ ชาติ ที่ เป็น พระเวสสันดร เป็น ที่ สุด เป็น พุทธจริยา ที่ ๑
- ๒ ญาตัตถจริยา ข้อ ที่ พระองค์ ทรง ประพฤติ ให้ พระญาติ
ทั้ง หดาย ตั้ง แต่ เมื่อ อยู่ ใน ฆราวาส จน ออก บรรพชา เพื่อ สุข
ทั้ง สามี ก็ ยม นุส สัก ๑ ทิพ สุข ๑ นิพพาน สุข ๑ เหนาะ
ญาติ สังคห เทา นี้ เป็น พุทธจริยา ที่ ๒
- ๓ พุทธัตถจริยา คือ พระองค์ ได้ ประพฤติ ใน จริยา ทั้ง ๒

นั่น ก็ คือ และ ประพฤติ แก่ สรรพ เวไนย สัตว์ ทั้ง สกต โลภ เพศ คู่
ทั้ง ๓ นั้น ก็ คือ เป็น พุทธจริยา ที่ ๓

พระพุทธเจ้า นั้น ก็ มาก ประเสริฐ มาก ยิ่ง กว่า คน เรา ใน โลก
จะ เถา เรือง ของ พระองค์ และ ความ ดี ของ พระองค์ จน คน เรา
ตาย แล้ว เกิด อีก ก็ ไม่ รู้จัก จบ ใน ที่ นี้ จะ เถา สั้น ๆ แต่ บาง
ข้อ พอ เด็ก ได้ รู้ ได้ คือ

๑ พระองค์ เป็น เจ้า แผ่น ดิน มี บุญ บริบูรณ์ ทก อย่าง
ยัง คง ไ้ เด็ด ขาด ละ ทั้ง ทพย สัมปัตติ และ วิตามารดา ญาติ ทั้ง หาย
เสีย ไป บวช เป็น พระพุทธเจ้า ได้

๒ การ ที่ พระองค์ ไป บวช เป็น พระพุทธเจ้า นั้น ก็ แส้น ยาก ได้
ความ ดำบาก มาก ที่ ต้อง ไป ทรมาน อยู่ กลาง น้ำ คน เดียว
อด หัดบ อด นอน อด เข้า อด ปลา น้ำ กัด ด้ เสื่อ ข้าง จะ ทำ ร้าย
ทั้ง สรรพ พืช ยาง วัณ กิน กัด ต่าง ๆ นั้น ก็ หลาย บิ

๓ เมื่อ พระองค์ ได้ สำเร็จ เป็น พระพุทธเจ้า แล้ว ถ้า พระ
องค์ จะ เข้า สู่ พระนิพพาน แต่ พระองค์ ผู้ เดียว ไม่ สอน ใคร ไม่ บอก
พระนิพพาน แก่ ใคร ก็ จะ ได้ เพราะ การ สอน ขรรมนั้น ยาก ที่ จะ
ให้ ใคร รู้ เข้าใจ พระนิพพาน ได้ ง่าย ๆ และ ไม่ ใช่ สอน แต่ คน เดียว
มาก มาย หลาย ไกฏ์ นั้ ทั้ง หนทาง และ บ้าน เมือง ที่ พระ
องค์ จะ ไป ถึง สอน คน เหล่า นั้น ก็ ใช้ ทาง เดียว เมือง เดียว

มาก ทัว ไป ตลอด ประเทศ อินเดีย จน ภาย นอก ออกไป อีก
เป็น อัน มาก พระองค์ ก็ ชูดำห้ ไป สอน จน คน เหล่า นั้น
ได้ รู้ คุณ พระพุทธเจ้า และ คำ สั่ง สอน ของ พระองค์

๔ ถึง พระองค์ เข้า สู่ พระนิพพาน แล้ว ก็ ดี พระศาสดา
คำ สั่ง สอน ของ พระองค์ ก็ ยัง คง อยู่ คล้าย ๆ กับ เมื่อ พระองค์
ยัง อยู่ เหมือน กัน เพราะ ว่า พระ องค์ ที่ เป็น ผู้ รุ ชรรณ ก็ ได้
ช่วย กัน สั่ง สอน ต่อ ๆ มา จน ทุก วัน นี้ ถึง เคย วัน ก็ ยัง ชูดำห้
เล่า เรียบ คำ สั่ง ของ พระองค์ อยู่ และ สั่งสอน คน อื่น ๆ เหมือน กัน

๕ พระพุทธเจ้านั้น มี คุณ มากมาย ดัง กล่าว มา นี้ และ
ทั้ง ทำให้ คน นั้น ถิ่น พระองค์ เป็น คน ดี ๆ ขึ้น กว่า แต่ ก่อน เมื่อ ยัง ไม่
รู้จัก คุณ พระองค์ เมื่อ ยัง ใจ เขา อยู่ นั้น ทุก คน ก็ พา กัน ทำ
บาป ทำ ชั่ว ทำ ลัทธิ คดี ชั่ว คดี ชั่ว ถัก ถัก ถัก เป็น พาด เทียว คบ ชู้
สู่สาว กล่าว ถ้อย คำ หยวน ชั่ว พดจา พ้อ ดอง ปด โป้ ต่าง ๆ ชู้ เหล่า
เมา สุรา ๆ ด ๆ ถ้วน เป็น ของ ชั่ว ร้าย บาป ทั้ง นั้น พอ ได้ พัง
คำ สั่ง สอน ของ พระองค์ แล้ว ก็ ละ ความ ชั่ว เสีย กลับ เป็น คน
ดี ขึ้น มี น้ำใจ โอบ เอื้อ อารี ต่อ กัน ไม่ เบียด เบี้ยว พิษานา กัน
รู้จัก รักใคร่ เกรงใจ กัน พดจา ปราไป น้ำคำ ก็ อ่อน หวาน ไพเราะ
น่า ฟัง เป็น คน สงวน กิริยา มารยาตร์ สงวน ปาก ระวัง ไม่
ให้ วาจา หยวน คาย พดจา แต่ สิ่ง ที่ เป็น ประโยชน์ ทำ การ

ถึงใด ก็ ย่อม เปน ประโยชน์ แก่ คน ทั้ง ทลาย เปน ชัน มาก ใคร ๆ
ก็ นิย ถือรักใคร่ คน รูปงาม นาม เพราะเช่น นี้ ใน เมือง เรา
ก็ ย่อม เปน คน ถือ พระพุทธรูปศาสดา โดย มาก

เรื่อง เทศน์ มหาชาติ

เทศน์ มหาชาติ ก็ คือ ว่า ด้วย พระเวสสันดร ๆ นี้ เปน ลูก เจ้า
กรุง ฌณไชย ผู้ครอง เมือง เขตศร พระ มารดา ชื่อ มุตติ
และ พระเวสสันดร มี มเหสี ชื่อ มัทรี มี ลูก สอง คน ลูก ชาย
ชื่อ ชชาติ ลูก หญิง ชื่อ กนิหา พระบิดา ให้ ครอง เมือง มา
หลาย ปี จน มี ลูก ๒ คน แต่ พระเวสสันดร นั้น เปน คน ใจ บุญ
พอใจ เอา เข้า ของ ผู้คน ช้าง ม้า วัว ควาย ให้ ทาน อยู่ เนือง ๆ ใคร ๆ
จะ ขอ ของ อะไร พระเวสสันดร ไม่ ขัด เลย

วัน หนึ่ง มี พวก พราหมณ์ ๔ } คน เข้า มา ขอ ช้าง เผือก พระ
๕ }
เวสสันดร ก็ ให้ เอา ไป ช้าง เผือก ตัว นี้ มี คน มาก เปน
ช้าง มงคล พา ให้ พ้า ฝน บริบูรณ์ บ้าน เมือง มี มี ด้วย ครั้น ให้
เอา ไป แล้ว ฝน ก็ แฉะ ชาว เมือง ก็ พา กัน ทูล เจ้า กรุง ฌณไชย
ให้ ได้ พระเวสสันดร เสีย จาก เมือง พระเวสสันดร ๒ คน ผัว เมีย

กับ ลูก ๒ คน ก็ ขี่ รถ คัน หนึ่ง ขับ ออก จาก เมือง ไป อยู่
 เขา วงกฏ กดาง ดง เมื่อ กำลัง ขี่ รถ ไป มี พราหมณ์ ตาม ไป
 ขอราน มา ที่ เทียบมรต นั้น พระเวสสันดร ก็ให้ ประเดี้ยว
 ที่ มี มา อีก ตรง เข้า มา ขอรถ ที่ พระเวสสันดร ยัง นั่ง อยู่ นั้น
 พระเวสสันดร ก็ เทยให้ รถ เสีย ด้วย แล้ว ๒ คน ผัว เมีย ก็ พา
 กัน ขึ้น ลูก คน ละ คน เดิน ต่อ ไป ถึง เขา เข้า อยู่ใน กุฏิ ก็ เทย
 บวช เปน ฤาษี มัทรี กับ ลูก ก็ บวช เปน ฤาษี บ้าง แล้ว พา
 กัน ไป อยู่ กุฏิ อื่น ต่าง หาก เข้า ๆ พระ มัทรี พา ลูก มา ผาก
 พระเวสสันดร ไว้ แล้ว เข้า มา ไป หา ลูก ไม่ มา เลย พระเวสสันดร
 กับ ลูก ทุก วัน (เพราะ ไม่มี เข้า กิน)

ยังมี คา ชุชก แก่ คน หนึ่ง มี เมีย สาว ชื่อ อมิตดา แก่ เทียว
 ขอราน เขา มา เลย เมีย ๆ ขยาค จะมี มา ไร่ จึง ให้ คา ชุชก
 ไป ขอราน ถัด กันหา มา ทำ มาว คา ชุชก ก็ ไป ขอรถ พระเวสสันดร
 วัน นั้น พระมัทรี ไป มา ยัง ไม่ กลับ พระเวสสันดร ก็ ยก ลูก ๒ คน
 มอบให้ คา ชุชก พา มา เมื่อ พระมัทรี กลับ จาก มา เทียว หา ลูก
 ไม่ พบ ตาม พระเวสสันดร ที่ ไม่ บอก พระมัทรี ร้อง ให้ จน
 สดบ ไป พระเวสสันดร คิด ว่า พระมัทรี ตาย ก็ ไป ยก มา
 นวด ๆ ฟัน ๆ พระมัทรี ก็ กลับ หายใจ ได้ เลย ฟัน ขึ้น มา พระ
 เวสสันดร จึง บอก ว่า ยก ลูก ให้ ทาน คา ชุชก เสีย แล้ว พระมัทรี

ก็จนใจ ไม่รู้ที่จะว่าอะไรได้ แล้ว พระอินทร์ จำแดง เป็น คน
 แก่ มา ขอบพระมัทรี บ้าง พระเวสสันดร ก็ให้ ไป ที่นั่น พระ
 เวสสันดร ก็อยู่คนเดียว ไม่มีเพื่อน พระอินทร์ กลับ เวทนา กลับ
 จะลำบาก ก็พาพระมัทรี มาคืนให้ แล้วห้ามว่าอย่าให้
 ใคร ค่อไป พระเวสสันดร ก็รับไว้

ฝ่าย ตา ชูชก นั้น พา ชาต กัณหา หอง ทวง เถย โถด เข้า
 ไปใน เมือง เจ้า กรุง อยุธยา เห็น ก็รู้ว่า เป็น หลาน จึงเขา
 เข้า ของ เงิน ทอง ช่าง ม้า คี่ เปน ราคา หลาย พัน ตำลึง ทอง ถ้วย เขา
 หลาน ไว้ แล้ว ก็ พา กัน ออก ไป รับ พระเวสสันดร กับ พระมัทรี
 เข้า ครอง เมือง ตาม เดิม

พระเวสสันดร นั้น เมื่อ ตาย แล้ว ก็ กลับชาติ มา เกิด เปน
 พระอิทชารถ คือ พระพุทธเจ้า ของ เรายุค นี้เอง พระมัทรี ก็ มา
 เปน พระพิมพา เจ้า กรุง อยุธยา ก็ มา เปน ท้าวศรีวิสุทโธทนี
 พระผู้สวามี ก็ มา เปน พระศรีวิมลหยา มา พระชาต ก็ มา เปน พระ
 ราหุล พระกัณหา ก็ มา เปน พระอุบลวันณาเถรี

เรื่อง เทศน์ มิตินทร

มิตินทร นั้น คือ พระเจ้า แผ่นดิน องค์ หนึ่ง ของ
 เมือง ลังกา ใน แคว้น อินเดีย (บาง คน ว่า ใน ประเทศ ศรีลังกา)

พระเจ้า มิตินทร นั้ ฉลาด นั้ เป็น คน พอใจ ชอบ แซกถาม บัญหา
 แก่ผู้รู้ หลัคนักปราชญ์ ไม่ ว่าใคร อยู่ ที่ไหน ถ้า เป็น คน
 มี ข้อ เดา ถ้อย ว่า ตี ว่า เป็น ผู้รู้ โดย วัจจรมณ์ แล้ว ก็ ไป ถาม
 บัญหา มี ข้อถาม ต่าง ๆ ถาม ถึง คน เกิก ว่า มา แต่ ไหน เกิด
 เอง หรือ เนือง มจ แต่ อะไร ถาม ถึง คน ตาย ว่า ไปข้าง ไหน หรือ
 สูญ ไป ถาม ว่า มาป นั้ คือ อะไร คน ทำมาป นั้ ได้ รับ
 ความ ชั่ว อย่างไร บุญ ที่ไหน คือ อะไร คน ทำ บุญ นั้ ดี
 อย่างไร สวรรค์ อยู่ ที่ไหน ดี อย่างไร นรก อยู่ ที่ไหน ชั่ว
 อย่างไร พระ อรหันต์ เป็น อย่างไร พระนิพพาน เป็น อะไร
 คำถาม บัญหา ของ ท่าน แต่ เพียง ข้อ หนึ่ง ๒ ข้อ เท่านั้น ก็ ไม่
 มี ใคร ตอบได้ พา กัน แพ้ เสีย มาก ต่อ มาก พระเจ้า มิตินทร
 ก็ ยิ่ง คิด ยิ่ง เห็น กว้าง ขว้าง ออกไป ต่าง ๆ จน ไม่ รู้ ว่า จะ ถาม
 ใคร จะ เอา ความ รู้ ที่ รู้ ไป เทียบ กับ ใคร ก็ ไม่ มี ใคร สู้

อยู่มา วัน หนึ่ง พระนาคเสน เกร ท่าน พา พระ สงฆ์ ไป เทียบ
 ไปรด สัก ด้วย กัน หลาย องค์ ชาว ที่ เดา ถ้อย ไป ถึง พระเจ้า
 มิตินทร ว่า มี ศิษย์ สาวก พระพุทธเจ้า องค์ หนึ่ง เฉลียว ฉลาด
 มาก มี คน บูชา นับ ถ้อย มาก ชาว เมือง พา กัน ไป พัง เทศน์
 เดิน ตามกัน เป็น หมู่ ๆ พระเจ้า มิตินทร เห็น ดัง นั้น ก็ พา
 เสนา ข้าราชการไป ด้วย เป็น อัน มาก ไป หา พระนาคเสน ถาม ข้อ

อรรถ ธรรม ที่ เป็น คดี โลกย์ คดี ธรรม ชักใช้ ไต่ ตาม กัน อยู่
 จน กัน ยัง รุ่ง วัน ยัง ค่ำ พระนาคนั้น ท่าน แก่ หุดไป หมด
 ขยาย แจ่ม แจ่ม ไป ทุก สิ่ง ทุก อย่าง จน พระเจ้า มีดินทรวง หมด
 ชั่ว คงดี ไม่ มี อะไร จะ ตาม ต่อไป ก็ เคย เคย มี ได้
 นับ ถึง พระพุทธเจ้า

เรื่อง เทศน์ มาโดย

มาโดย นั้น คือ พระอรหันต์ องค์ หนึ่ง เกิด ที่ บ้าน กับ โข
 ใน แขวง เมือง ดังกา นั้น ใน ความ ว่า ท่าน เป็น พระอรหันต์
 ผู้ ทำ ภาย หลัง กว่า พระอรหันต์ ทั้ง ปวง แต่ มี ฤทธิ เชน
 มาก คล้าย พระ โมคคัลลาน เหมือน กัน เหาะ เเหิน เดิน พำ ดำ ดิน
 แหก พลุ ชาติ หมด ทุก อย่าง ท่าน เคย ไป ไปรด สัตว์ ใน นรก
 และ สวรรค์ อย่าง เดียว กัน กับ พระโมคคัลลาน เมื่อ ยัง ไปรด สัตว์
 อยู่ นั้น วัน หนึ่ง เหาะ ขึ้น ไป บน สวรรค์ ขึ้น ดาวดึงส์ จะ ขึ้น
 ไป นมัสการ พระเจดีย์ ที่ เรียก ว่า พระจุฬามณี ที่ พระอินทร์
 บรรจุ พระเมรุ ของ พระ พุทธเจ้า ซึ่ง พระองค์ คิด เมื่อ เวลา
 ออก บวช ที่ ผัง แม่ น้ำ อโนมา นั้น พอ ประจวบ คราว เป็น วัน
 ผุง เทพดา ทั้ง หลาย มา ประชุม พร้อม กัน พัง พระโพธิสัตว์

ศรีธรรย เทพบุตร เทคนา พระมาโดย ก็ ชักใช้ คัด ทาน การ บุญ
 กุศล ของ เทวดา ต่าง ๆ กับ พระอินทร์ แล้ว ก็ เสนอ ตาม พระ
 ศรีธรรย ต่อ ไป ว่า พระศรีธรรย เป็น พระโพธิสัตว์ จะ ลง
 ไป ไปรด เมือง มนุษย์ เป็น พระพุทธเจ้า เมื่อไร และ คำสนา พระ
 ศรีธรรย นั้น ดีอย่างไร บ้าง พระโพธิสัตว์ ศรีธรรย ก็ ได้ เสด็จ
 ให้ พระมาโดย พง ว่า ดัน คำสนา พระสมณ โคตม คือ พระ
 พุทธเจ้า ของ คน นี้ แล้ว ก็ จะ ลง มา ตรัส เป็น พระพุทธเจ้า ต่อ ไป
 เวลา จะ ลง มา ตรัส นั้น บ้าน เมือง ทั้ง หลาย ตลอดจน ชุมพล ท่อป
 จะ มั่ง คั่ง สมบูรณ์ ทุก อย่าง พื้น แผ่น ดิน ราม เสด็จ ตั้ง หน้า
 อกของ พระรณ ผัก หญ้า ก็ จะ เขียว ชุ่ม เปน พุ่ม พืด ไม่
 สูง ไม่ ต่ำ เสด็จ กัน ตลอด ไป

เมื่อ เวลา ท่าน ตรัส แล้ว คน ทุกคน เขียวใจ ยาก กระจก ออก
 ง้อย หู หงอก ตา บอด ไม่ มี เคย ถ้วน เปน คน ผิด ศรี ศุข มั่ง มี
 หัว หน้า กัน มี คน ไม่ เกิด ปลูก เกิด ๔ มุม เมือง สำหรับ
 ใคร ปราณา สิ่งใด ก็ ไป นึก เขา ที่ ดัน ไม่นั้น ดอก ผล
 ร่วง ลง มา กลาย เปน สิ่ง ของ แก้ว หewn เงิน ทอง ให้ สม ปราณา
 ของ คน ทุก ประการ แล้ว ท่าน จะ ตั้ง สอน ขรรณ บิณฑก หมาย
 ทั้ง ๔ เล็บ เบ็ด สวรรค์ นิพพาน ทั้ง ๒ ประการ ให้ คน ทั้ง หลาย

เข้าสู่บรมสุขและมหาเกษมทั้งสิ้น ด้วยบารมีท่านได้สร้าง
ไว้มาก มานัก ท่านจึงตั้งพระมาโดยว่า ถ้าใครอยาก
ประสบพบพระองค์ท่าน ก็ให้หมั่นทำทานรักษาศีลภาวนาธรรม
มาเพียร กุศล จึงจะได้พบพระศาสนาของท่าน ขอให้พระ
มาโดยจงมาเมืองมนุษย์ แล้วบอกให้ฝูงคนทั้งหลายทราบ
ทั่วกัน

ชาติ ศาสนา และ บ้าน เมือง

การบำรุง หรือ ความซื่อสัตย์ และ ความรักชาติ
ศาสนา บ้านเมือง ๓ อย่างนี้ เด็ก ๆ จะรู้ได้อย่างไรว่า อะไร
เป็นชาติ อะไรเป็นศาสนา อะไรเป็นบ้านเมือง เรา
จะรู้ตัวว่า เรียนให้รู้ไว้ แล้วจึงเรียนต่อไป

๑ ชาติ นั้น ถ้านักเรียนจะดู การบำรุง ที่จริงท่าน
ดูพระราชพงษาวดารให้รู้ข้อสำคัญว่า พระมหากษัตริย์
องค์ใดได้ทำการปกครองแผ่นดิน จัดการบ้านเมืองให้
เป็นสุข ปราศจากโจรผู้ร้าย กฎหมายขนบธรรมเนียมและ
ยุติธรรม และควรทำมาหากินของพลเมืองเจริญอย่างไร
การศึกสงครามที่จะมาฉังฉาดญ ชาติท่านได้จัดการต่อสู้ อย่างไร
และพลเมืองของพระองค์คงแต่เสนา ข้าราชการลงมา มี

ความ ประสงค์ กัน อย่างไร ทั้ง โพร บ้าน พดเมือง ได้ ทำ ผล
เจริญ อย่างไร ก็ จะ รู้ ได้ ว่า การ บำรุง ชาติ ก็ คือ ความ ซื่อสัตย์ ก็ คือ
ความรัก ศาสนา ก็ คือ มี อยู่ ใน พระราชพงษาวดาร นั้น ทั้ง ต้น จน
ตลอด ถึง ศาสนา และ บ้าน เมือง ก็ มี แต่ จะ ถิ่น นัก บาง
ที นัก เรือน จะ อ่าน เพลิน ๆ ไป หา ทน ได้ คิด หา ข้อ ๓ อย่าง
นั้น ไม่ เพราะ ฉะนั้น เวลา อ่าน ต้อง คอย นัก ถึง หัว ข้อ ทั้ง
๓ นั้น ไว้ ก็ จะ ได้ เห็น ใน ตัว บุคคล ที่ ทำ และ ความ
ประพฤติ ทั้ง ตาม อย่าง นั้น

๒ ศาสนา นั้น ถ้า นัก เรือน จะ รู้ การ บำรุง หรือ ความ ซื่อ
สัตย์ และ ความ รัก ศาสนา ก็ คือ ก็ ต้อง อ่าน หนังสือ พระพุทธ
จริยา ให้ รู้ เปน คำ ๆ เสีย ก่อน แล้ว จึง อ่าน ตู หนังสือ
พระ ประถม สม โหรี แล้ว อ่าน เรือง พระสุต ร บ้าง พระวินัย บ้าง
พระบรมมรรค บ้าง ที่ นี้ ก็ จะ รู้ ว่า การ บำรุง พระศาสนา ของ เรา
ตั้งแต่ พระ มหา ธรรม ศริย เปน ต้น มา จน รามัญ เปน ที่ สุด ได้
พา กัน ก่อ สร้าง วัดวา ชาราม และ สร้าง พระไตรปิฎก เปน ต้น อย่างไร
การ ทำ บุญ ทำ ทาน ถ้วน เปน การ บำรุง พระศาสนา ทั้ง ต้น ที่
ความ ปฏิบัติ รักษา ศีล รักษา ขรรณ ทั้ง ปวง ของ พระ และ กฎ หัก
ก็ ถ้วน เปน การ แสดง ความ ซื่อสัตย์ และ ความ รัก พระศาสนา ทั้ง นั้น

๓ บ้าน เมือง นั้น ถ้า นัก เรือน จะ รู้ ก็ จง ดู หนังสือ

ภูมิศาสตร์ ซึ่ง กล่าว ด้วย ภูมิ ดำนา บ้าน เมือง ซึ่ง ประชา
ชน ได้ อาศัย อยู่ และ ตั้ง ท่าเรือ ที่ ทำ มา หา กิน มี ประ
เทศ เขตแดน เขา ดง ห้วย ชาร แม่น้ำ ลำคลอง ซึ่ง ติด ต่อ
หรือ แยก กัน เป็น พืด เปน แถว แถว ไป ก็ ดี หรือ ชาติ ด่วน คง
ต้น สุด ปลาย อย่างไร ก็ มี แจ่ม ใน คำว่า แผน ที่ ภูมิศาสตร์ นั้น แล้ว
เมื่อ ได้ อ่าน ก็ อาจ จะ รู้ การ บำรุง บ้าน เมือง การ ทำ มา หา กิน
ใน ถิ่น ที่ ตำบล บ้าน นั้น ๆ ทั้ง ประเทศ ด้วย แล้ว จะ ได้ เห็น คน
ต่าง ๆ ชาติ ต่าง บ้าน เรือน อยู่ ตาม ถิ่น ต่าง ๆ นานา เท่าไร เป็น
ที่ ให้ เห็น ได้ ว่า ความ ชัย ศักดิ์ คอ บ้าน เกิด เมือง นอก ของ คน
ทั้ง ความ รัก ก็ แจ่ม แจ่ม ให้ เป็น ทาง คำวิหี ศรี ตรอง ต่อ ไป
เหมือน กัน เมื่อ เรา ได้ เห็น ตัว อย่าง ซึ่ง ท่าน ได้ ก่อน ได้ ประ
พฤติ มา ใน เรื่อง ชาติ ศาสตร์ บ้าน เมือง แล้ว เรา ก็ จะ รู้ ถึง ความ
กตัญญู คอ ชาติ ศาสตร์ บ้าน เมือง ของ เรา ได้ เรา ก็ จะ ต้อง
ทำ ความ กตัญญู ให้ แน่น หนา จน ผั่ง ไว้ ใน สันดาน แล้ว ที่
นี้ เรา จะ ทำ งาน สิ่งใด ไป ข้าง หน้า เรา ก็ เป็น คน แน่น หนา
ทั้ง มี น้ำใจ มั่น คง เป็น ที่ นิยม ถือ ของ คน ทั้งหลาย เรา จึง จะ
สามารถ ทำ การ งาน ทั้ง ปวง ให้ เป็น ประโยชน์ ได้ ยิ่ง

22 W